

§ 1 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Eva-Lena Jansson* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Patrik Björck som suppleant i EU-nämnden.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden

Patrik Björck (S)

§ 3 Anmälan om gruppledare för partigrupp

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Jonas Eriksson* som gruppledare för partigrupp från och med den 18 maj.

§ 4 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Maria Ferm* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 18 maj.

§ 5 Meddelande om namnändring

Förste vice talmannen meddelade att Christian Holm (M) ändrat namn till *Christian Holm Barenfeld*.

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2014/15:754

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:754 Finansiering av Sjöfartsverkets räddningsinsatser

av Jessica Rosencrantz (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 17 september 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 2 september 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2014/15:FPM45 Samråd om ny energimarknadsmodell och meddelande om konsumenter på energimarknaderna *KOM(2015) 339*, *KOM(2015) 340* till näringsutskottet

2014/15:FPM46 Revidering av EU:s ramverk för energimärkning *KOM(2015) 341* till näringsutskottet

2014/15:FPM47 Översyn av EU:s handelssystem för utsläppsrätter – genomförande av 2030 ramverket *KOM(2015) 337* till miljö- och jordbruksutskottet

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2014/15:146 till justitieutskottet

EU-dokument

KOM(2015) 337 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 oktober*.

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Hans Wallmark har frågat mig om det försämrade säkerhetsläget i Östersjön och hur det påverkar Ålands säkerhet och behovet av ett utökat svensk-finskt försvarssamarbete kring försvaret av Åland.

Inledningsvis vill jag påminna om att den ryska aggressionen mot Ukraina, Rysslands illegala annektering av Krim och Sevastopol men också Rysslands agerande i närområdet har försämrat den säkerhetspolitiska situationen i Europa. Ryssland gör stora satsningar på sin militära förmåga och har visat att man är beredd att använda den för att uppnå sina politiska mål, även när det innebär brott mot internationella folkrättsliga principer. Detta påverkar den säkerhetspolitiska situationen både i vårt närområde och i Europa som helhet. Regeringen betonar fortsatt vikten av europeisk och transatlantisk enighet, stöd till Ukraina samt en tydlig och principfast politik för att bemöta Ryssland.

Låt mig i detta sammanhang också påminna om att Åland är en autonomi under finsk suveränitet men enligt internationella avtal sedan 1856 en demilitariserad zon och även neutraliserat sedan 1921. Sverige värnar om Ålandsöarnas speciella status och den demilitariseringsregim som reglerat området i mer än 150 år. Att Åland är demilitariserat innebär att militära styrkor, anläggningar och befästningar inte får förekomma. Neutraliseringen av Åland innebär att inga krigshandlingar får äga rum inom Åland. Finland är förpliktat att garantera att denna status upprätthålls. Har ett angrepp trots allt riktats mot Åland eller genom öarna mot fasta Finland har Finland inte bara rätt utan även skyldighet att försvara Ålands neutralisering.

Ryssland har under den senaste tiden visat att det inte respekterar ingångna internationella avtal. Rysslands aggression mot Ukraina bryter i grunden mot den europeiska säkerhetsordningen, såsom den kodifierats i Helsingforslutakten och Parisstadgan, liksom mot andra relevanta internationella och bilaterala avtal.

Sverige och Finland har en likartad säkerhetspolitisk utgångspunkt. Samarbetet med Finland är redan i dag omfattande. Ett ytterligare fördjupat bilateralt försvarssamarbete är av särskild vikt och har blivit än viktigare mot bakgrund av händelseutvecklingen i vårt närområde. Regeringen ser stora möjligheter till ett långtgående samarbete med Finland inom alla stridskrafter och andra områden, såsom säker kommunikation mellan länderna. Försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige omfattar även operativ planering och förberedelser för ett gemensamt användande av civila och militära resurser bortom fredstida förhållanden. Exempel på detta kan vara hävdandet av respektive lands territoriella integritet eller utövande av rätten till självförsvar enligt artikel 51 i FN:s stadga. Sådan planering bör vara ett komplement till men skilt från respektive lands nationella planering. Samarbetet innebär en möjlighet till gemensamt agerande, men inte några utfästelser. Under förutsättning att nödvändiga politiska beslut fattas kan länderna agera gemensamt. Samarbetet syftar ytterst till att upprätthålla säkerheten i Östersjöområdet.

*Svar på
interpellationer*

Genom att skapa en handlingsfrihet att agera gemensamt höjs tröskeln för incidenter och angrepp, vilket i sin tur bidrar till ökad stabilitet. Regeringen avser att i närtid tillsätta en utredning med uppgift att se över de rättsliga förutsättningarna för fördjupade försvarssamarbeten, bland annat det svensk-finska samarbetet.

Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra. Hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer.

Anf. 2 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag tackar herr försvarsministern! Jag kommer med ett antal argument men också några blandade skrifter för att illustrera interpellationen och svaret. Det handlar om *Ålandsöarna – en säkerhetsrisk?*, en bok nyligen utgiven på Åland, dagens Svenska Dagbladet samt *Självstyrelser i Norden i ett fredsperspektiv*, en skrift om självstyrelsesystemen i Norden utgiven av Nordiska rådet och Ålands fredsinstitut. Mer om det om en stund, herr talman.

Jag tänkte angripa försvarsministerns svar utifrån tre utgångspunkter. Det gäller för det första den nya normalbild som etablerats i Östersjöområdet, för det andra lite grann om de svensk-finska förhållandena, som också faller över på detta med Åland, och avslutningsvis Åland som ett gott exempel internationellt när det gäller att hantera svårartade konflikter och slitningar mellan olika länder. Jag tycker att vi oftare borde framhäva Åland i ett fredsperspektiv.

Den nya normalbilden tecknar försvarsministern i sitt svar. Jag delar den i allt väsentligt. Allt tyder på att det blir sämre snarare än bättre i Östersjöområdet. Vi ser det i form av incidenter, propagandakrig och provokationer. Det är i ljuset av det man ska se den förnyade debatt som förs i de här länderna och de satsningar som görs. I likhet med mig och Moderaterna, herr talman, har försvarsministern ingått en försvarsuppgörelse som ligger till grund för det försvarsbeslut som börjar gälla från 2016 och som innebär vad alla beskriver som ett trendbrott. Det är klart att vi reagerar på det vi ser, och det vi ser kommer vi sannolikt att få se under en överskådlig tid. Det blir snarare sämre än bättre – jag vill en gång understryka det.

I sammanhanget gjorde den finska relativt nyligen utsedda försvarsministern Niinistö ett utspel om Åland. Jag var själv, herr talman, i Mariehamn för en vecka sedan och förstår att man nog också ska se det utspelet och den diskussion som har förts utifrån ett slags finländskt inrikespolitiskt perspektiv, men ändå ska fästa uppmärksamheten på det.

När vi tittar på Östersjön och säkerhetsläget tror jag att det är viktigt att vi tittar på alla de öar vi har där. Tre exempel är Åland, Gotland och Bornholm. Den sistnämnda ön är kanske alltför lite diskuterad utifrån ett säkerhetspolitiskt perspektiv och vad gäller den möjlighet/risk man kan ha när det gäller att säkra södra Östersjön.

Jag tycker att det svar försvarsministern avgivit är bra såtillvida att han slår fast att det inte bara är Finlands rätt utan även Finlands skyldighet att försvara Åland och dess neutralisering. Det är också bra att vi från Sveriges parlament erkänner att vi är en av traktatparterna. Vi har också skyldigheter i förhållande till Ålands befolkning. Jag tänker inte minst på

språkfrågan. Åland är tillerkänt att vara en svenskspråkig del av Republiken Finland.

När det sedan gäller de svensk-finska förhållandena och svensk-finska samarbeten tycker jag i grunden att det vi gör är bra. Försvarsminister Peter Hultqvist har fortsatt linjen från sin företrädare Karin Enström. Vi ska fördjupa detta. Men jag vill understryka att jag för min egen del inte ser det som en ersättning eller ett alternativ till ett långsiktigt svenskt Natomedlemskap utan som ett komplement. Därför, herr talman, är det också intressant att läsa dagens Svenska Dagbladet, där Finlands utrikesminister Timo Soini betonar att den nya finska regeringen i grunden inte för närvarande är för ett finskt Natomedlemskap, men att man inte utesluter det. Det finns en option.

I det läget skulle jag också gärna vilja höra en del av försvarsminister Peter Hultqvists synpunkter på hur detta påverkar de svensk-finska relationerna. Vi kan inte bli kvar på perrongen om Finland skulle bli Natomedlem.

Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Är kärnan i denna debatt Åland, eller är kärnan i debatten Nato? Det är en frågeställning som jag har med anledning av att jag utgår ifrån interpellationen och sedan funderar på det som Wallmark nu sa.

Låt mig säga så här: Vi bedriver en planeringsverksamhet operativt även bortom fredstida förhållanden och tittar på vad vi gör i ett läge av kris. Vad denna typ av planering och idéer handlar om kan vi inte gå in på offentligt, för det är kvalificerat hemligt material. Jag bara noterar att det är ett arbete som pågår.

Vi måste på något vis agera så att vi är förberedda på olika typer av krisscenarier i Östersjön. Jag tror att vi kan hantera dem bättre om vi är förberedda tillsammans med andra, exempelvis Finland, än om vi bara är förberedda för oss själva.

Hur varje lands åtaganden i kärnan ser ut regleras i internationell folkrätt. Vi har en skyldighet att kunna värna vår suveränitet och vårt territorium. Det är det som styr hela vårt tänkande i sammanhanget.

När det sedan gäller enskilda länders säkerhetspolitiska val har vi från regeringen varit oerhört tydliga i regeringsdeklarationen med att Natomedlemskap inte är aktuellt. Det är inte aktuellt från regeringens sida att driva en linje att ansöka om ett Natomedlemskap. Vi har valt en samarbetslinje i förhållande till Nato precis som den har skisserats först i Försvarsberedningens rapport och sedan i inriktningspropositionens beslut. Det är någonting som är styrande för vårt agerande, och det är någonting som också 75 procent av riksdagen står bakom utifrån det beslut som är fattat. Jag anser därför att vi har en stark parlamentarisk grund för det agerande vi har. Vi är inte beredda att vidta åtgärder som ändrar en utvecklad och invand säkerhetsordning för vår del av Europa. Det bygger också på att vi inte ska göra förändringar som sätter press på andra länder att i någon mening förändra sin position.

Jag har egentligen inget behov av att kommentera finsk inrikespolitik och hur de ser på olika saker. Det jag kan säga är i alla fall att vi för en kontinuerlig dialog mellan svensk och finsk regering och att vi har en utmärkt och oerhört bra relation. Vi anstränger oss på båda håll för att agera gemensamt i internationella forum. Jag bedömer att vi, båda

länderna, står på en fast och solid säkerhetspolitisk grund där vi har ungefär samma grundsyn på saker och ting. Det är ungefär den kommentar jag har och vill ge i sammanhanget.

Utifrån att Wallmark, jag, regeringen och oppositionen – jag vet inte om det är hela eller delar av den i dag – har olika syn på Natofrågan vet jag inte hur långt vi egentligen kommer i debatten. Vi har vår ståndpunkt tydligt deklarerat. Wallmark har sin ståndpunkt tydligt deklarerat. Sedan har vi ett inriktningsbeslut, och det är det vi håller på att verkställa nu. Det innefattar bland annat ett utvecklat samarbete inom ramen för Natos partnerskap, ett utvecklat samarbete inom den transatlantiska länken, en bred övningsverksamhet med andra länder, användande av EU:s och OSSE:s resurser och sammanhållning i Europa.

Anf. 4 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Försvarsministern har alldeles rätt i att försvarsministern och Socialdemokraterna i likhet med undertecknad och Moderaterna har rätt kända ståndpunkter i frågan om Nato. Däremot, herr talman, är jag tillräckligt idealistisk för att tro att samtalet, dialogen och fakta kan leda till att man kan förändra sig och få upp nya perspektiv. Min förhoppning är att kunna bibringa försvarsministern och Socialdemokraterna en del nya perspektiv – därav också interpellationen.

Historia hänger samman med nutid, som hänger samman med framtid. Den diskussion som nu har startat i Finland angående Åland kan ses i ljuset av den illegala annekteringen av Krim. Jag måste dessutom säga att jag tycker att det är bra att försvarsministern är otroligt tydlig med att det är en illegal annektering och ett brott mot folkrätten. Åland kom att demilitariserats som ett resultat av det gamla Krimkriget 1856. Det finns en parallell mellan den tidens diskussion och vår samtidsdiskussion.

När man bläddrar i gamla skrifter ser man samtidigt hur det under sent 30-tal planerades mellan Sverige och Finland för att man i händelse av ett krig eller stridigheter i Östersjöområdet skulle kunna göra något. Bland annat finns i den bok från Åland som jag nämnde dokument som visar på hemliga planer som var ingångna mellan den svenska och den finska generalstaben över hur man skulle kunna militarisera Åland i händelse av en konflikt.

Det är det, herr talman, som jag tycker är så intressant när det gäller svensk säkerhetspolitik. Under så många år har vi haft just hemliga promemorior och dolda allianser. Min förhoppning, herr talman och även försvarsministern, är att vi ska synliggöra detta och därmed också våga föra en diskussion. Det är därför det finns en koppling mellan Ålandsdiskussionen och en Natodiskussion.

Precis som försvarsministern säger i sitt svar pågår nu ett försvarssamarbete mellan Finland och Sverige som omfattar även operativ planering och förberedelser för ett gemensamt användande av civila och militära resurser bortom fredstida förhållanden. Exakt hur långt och vad som ligger bakom detta ”bortom” kan man fundera på och spekulera i. Jag har full respekt för att allt inte kan offentliggöras härifrån riksdagens talarstol.

Med en samverkan och ett samarbete med Finland bortom det fredstida måste vi dock också ta i beaktande att Finland är ett land som har en landgräns på ungefär 1 100 kilometer mot Ryssland. Om vi då ikläder oss

förpliktelser bortom det fredstida måste vi inse i det försämrade läge som vi har att det också kan få konsekvenser. Då menar jag att det är illa valt och en dålig säkerhetspolitik att inte skaffa sig återförsäkringar.

Herr talman! Jag är för att vi fördjupar samverkan och samarbete med Finland. Jag kan till och med tänka mig att vi går bortom det fredstida. Men i det steget tycker jag att det också är rimligt och logiskt att vi som land skaffar oss återförsäkringar med andra länder eftersom vi i så fall ska gå i allians och sällskap med ett land som har 1 100 kilometer landgräns mot Ryssland. Då tycker jag att steget mot Nato är logiskt.

Jag tror också att en sådan diskussion alltmer kommer att föras i Finland. Min förhoppning, herr talman, är att Sverige och Finland långsiktigt kan göra gemensam sak i frågan. Då kommer naturligtvis frågan om Åland i ett helt annat perspektiv, för då blir det inramat av länder som deltar i samma samarbete. Då tror jag också att möjligheten att långsiktigt respektera det demilitariserade Åland kommer att få mycket bättre försäkringar, herr talman.

Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Ingångsvärdet är att vi varken från Finland eller Sverige i detta sammanhang gör förpliktelser. Vi skapar handlingsmöjligheter, optioner och förberedelser som kan utlösas om vi anser att det är nödvändigt och om det behövs. Det är handlingsfrihet vi skapar förutsättningar för.

Är Hans Wallmarks och Moderaternas ståndpunkt nu att vi direkt borde gå på att förhandla fram en försvarsallians med Finland? Är det detta du säger, eller är det här ett mer allmänt hållet och lite spekulerande resonemang?

Regeringens ståndpunkt är att vi nu ska gå vidare med att göra olika planer och scenarier, men inte gå in i förpliktelsefasen. Det har jag också uppfattat som den finska regeringens ståndpunkt.

När det gäller gamla uppgifter om vad man har gjort i förgångna tid tänker jag inte kommentera det. Däremot vill jag peka på och markera att om man har planering bortom fredstida förhållanden, som man dessutom i inledningsskedet av hela processen med Finland har velat ha upp på bordet, är detta kvalificerat hemligt. Det är ingenting som jag tänker stå vare sig i riksdagen eller någon annanstans och tala om. Man får ha respekt för att den typen av planeringsarbete får ske under de former som det normalt sett hanteras under. Det måste finnas en försvarssekretess i sammanhanget.

Jag vet inte om det finns någon annan regering som har varit så öppen om samarbetena som vi har varit. Vi har talat väldigt tydligt om den transatlantiska länken. Vi har lyft upp samarbetet mellan Sverige och Finland till ytan. Vi har talat mycket om övningsarbetet. Vi har talat om Europas viktiga roll att hålla ihop. Vi har agerat utifrån den plattform som inriktningsbeslutet har inneburit. Vi har inte hållit huvudlinjer eller inriktningar i någon mening dolda eller hemliga. Vi har sett det som en viktig del i politiken att kunna lägga detta på bordet och göra det synligt. Sedan finns det detaljer i sådana sammanhang som måste hanteras på ett sekretessmässigt sätt.

Vår idé, som riksdagen också har accepterat med bred marginal, är att genom olika typer av fördjupade samarbeten skapa ett säkerhetsnätverk kring Sverige och även stabilisera situationen i vår del av Europa. Jag

menar att de aktiviteter som vi genomdriver, bland annat övningsverksamheten, har den tydliga och klara effekten. Det är en signalverkan som har effekt.

Wallmark har också rätt om de öar som vi diskuterar – Åland, Gotland och Bornholm. Det är klart att de har betydelse. Det kan vara väldigt intressant ur olika aspekter. Det är ingen tillfällighet att vi tillsammans har kommit fram till att vi ska placera två kompanier på Gotland, och att vi ska ha en övningsverksamhet där vi särskilt markerar luftvärnets roll.

Vi ser också vikten av att utveckla samarbetet med Danmark. Vi kommer nu att ingå ett bilateralt avtal, ett förnyat MOU, med Danmark. Där tydliggör vi hur vi ska ta ny sats i vårt samarbete, som vi behöver utveckla. Det gäller alltså inte bara Finland. Det här har en helt annan bredd.

Vi bör även rikta intresse mot Polen, som med sitt läge har stor betydelse som Östersjöstat.

Anf. 6 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Allt detta är bra: den transatlantiska länken, fördjupat samarbete mellan Sverige och Finland och fördjupat samarbete med våra nordiska grannar – Danmark nämndes nu – i likhet med den interpellation som jag ställde till försvarsministern för ett antal månader sedan om att fördjupa samarbetet med fler Östersjöländer såsom Polen och Tyskland.

Jag vill hävda att Moderaterna och Socialdemokraterna går sida vid sida där. Det finns inga nyansskillnader där. Skillnaderna uppkommer när det gäller hur man fortsätter med det långsiktiga säkerhetstänkandet. Där får vi erkänna att det såklart finns skillnader. Men min förhoppning är att argumenten och de goda slutsatserna skulle kunna påverka Socialdemokraterna och försvarsminister Peter Hultqvist.

Det är bra att vi fördjupar samarbetet med till exempel Polen, vilket nyss nämndes.

Försvarsministern påpekar att det finns sekretess. Jag har respekt för det. Det är därför vi inte vet när planerna och scenarierna, som försvarsministern nämner, övergår i förpliktelser. I alla fall vet inte jag det just nu. Därför är det centralt att påpeka att man, om man tar på sig den typen av förpliktelser, måste inse att det kan få konsekvenser. Med de förpliktelserna flyttar vi oss också närmare den ryska gränsen. Det är i det ljuset jag menar att det är klokt att föra ett resonemang om vilka återförsäkringar Sverige i så fall borde skaffa sig.

Herr talman! Det som försvarsministern avslutar sitt inlägg med är också bra. Det är ändå lite av en nyhet, kanske inte för mig men för den breda allmänheten, att det nu tillsätts utredningar av hur man helt legalt ska titta på hur det svensk-finska samarbetet ska hanteras. Det är en av de saker som borde lyftas fram, vilket har påpekats inte minst från finsk sida. Det gäller även diskussionen om förpliktelser.

Herr talman! Jag nämnde Åland. Jag tycker att Åland är ett gott exempel på en fredens ö och på hur man har hanterat svåra konflikter mellan två länder, Sverige och Finland. Därför vill jag efter debatten ge försvarsministern den bok som jag håller i min hand.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! När det gäller just förpliktelser måste jag vara tydlig med att regeringen, som läget ser ut i dag, inte kommer att gå vidare med, låt oss säga, diskussioner om förpliktelser. Det handlar om att skapa handlingsfrihet, scenarier och optioner på ett agerande i ett eventuellt krisläge, och då fattar man besluten.

I nuläget finns det alltså ingenting sådant. Om det skulle tas sådana steg i framtiden måste det föras bredare diskussioner om det. Men det är inget aktuellt perspektiv i dag. Det är viktigt att klargöra det, så att man inte missuppfattar situationen. Vi håller inte på med några dolda förhandlingar. Vi agerar inom ramen för det som är uttalat och sagt, och det är att skapa handlingsfrihet i ett givet läge.

Man kan också fundera på övriga samarbeten som vi bedriver. Det är klart att alla samarbeten där personer lär känna varandra, lär känna varandras kapaciteter, får ökad insikt om förhållandena i respektive land och vet hur man kan samarbeta i praktiken skapar förutsättningar för handlingsfrihet ifall det skulle behövas. Men det viktigaste är ändå att agera på ett sådant sätt att man bevarar stabiliteten och freden långsiktigt. För det menar jag att det krävs en hård militär svensk kärna men också de här samarbetena.

Vi socialdemokrater skiljer oss från Moderaterna genom att vi menar att stabiliteten i vår del av Europa bevaras bäst genom att vi inte ändrar våra grundläggande säkerhetspolitiska doktriner i Sverige och genom att vi inte bidrar till att sätta press på Finland från svensk sida. Moderaterna förespråkar i stället ett Natomedlemskap. Här har vi en skillnad.

Det kan också vara på det sättet att Wallmark kanske skulle påverkas av ett argument någon gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:710 om ökande skuldkvoter för hushållen

Anf. 8 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Niklas Wykman har frågat finansministern vilka åtgärder hon ser som nödvändiga för att minska hushållens skuldkvoter. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Bostadspriserna och hushållens skulder har stigit i relativt snabb takt i Sverige ända sedan mitten av 1990-talet. Priserna har ökat i många länder under denna period, men utvecklingen har varit relativt kraftig i Sverige. Och till skillnad från i de flesta andra länder skedde ingen betydande priskorrigering i samband med finanskrisen.

Nu ökar bostadspriserna och hushållens skuldsättning åter i en något snabbare takt i Sverige. Den ökande skuldsättningen hos hushållen medför risker för vår makroekonomiska stabilitet. Det här är en utveckling som oroar och som måste hanteras. Regeringen och berörda myndigheter arbetar för att hushållens skuldsättning inte ska öka på ett sätt som skulle kunna medföra makroekonomiska obalanser.

Under de senaste åren har flera åtgärder vidtagits för att stärka den finansiella stabiliteten, både åtgärder för att stärka banksystemet genom

ökade kapitalkrav och åtgärder för att minska hushållens belåning. Under våren 2013 införde Finansinspektionen ett riskviktsgolvet för bolån på 15 procent, som sedan höjdes till 25 procent under 2014. Riskviktsgolvet innebär att bankerna måste hålla mer kapital i förhållande till sin bostadsutlåning. Under 2014 infördes dessutom de nya kapitaltäckningsreglerna för banker i Sverige, med bland annat nya regler om kapitalbuffertar.

Avseende hushållens belåning införde Finansinspektionen under hösten 2010 ett bolånetak, vilket innebär att nya bolån inte bör överstiga 85 procent av bostadens marknadsvärde.

Med anledning av att Finansinspektionens aviserade förslag om amorteringsregler under våren drogs tillbaka har regeringen efter breda politiska samtal nu kommit överens med de borgerliga partierna om att ett amorteringskrav ska införas. Det har även förankrats med Vänsterpartiet. Amorteringskravet syftar till att motverka makroekonomiska och finansiella stabilitetsrisker. Kravet innebär att kreditinstitut ska tillämpa amorteringsvillkor som bygger på en sund amorteringskultur och som inte bidrar till alltför hög skuldsättning hos hushållen.

Förslaget är första steget mot en lagändring som innebär att Finansinspektionen kan få det mandat som krävs för att föreslå och implementera ett amorteringskrav. Med ett amorteringskrav minskar vi risken för att hushållens skuldsättning ska öka på ett sätt som skulle kunna medföra finansiell oro.

Anf. 9 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Finansmarknadsministern! Tack så mycket för svaret! Det gläder mig att finansmarknadsministern välkomnar de åtgärder som alliansregeringen vidtog under sin tid vid makten. Alliansens hantering av både skuldkrisen och finanskrisen var en stor framgång och rönt stor internationell uppmärksamhet. Det ledde också till att Sverige reellt kunde ha en bättre utveckling än de flesta jämförbara länder. Sysselsättningen ökade med mer än 300 000 personer. Vi hade en relativt sett hög tillväxt i Sverige. Det fanns en trovärdighet för den samlade svenska ekonomiska politiken där penningpolitiken och finanspolitiken kunde samverka i en ekonomisk politik som innebar kortvariga risker och som gjorde att ekonomin fungerade relativt väl, trots de mycket besvärliga omständigheter som då rådde.

Men det finns ett betydande underliggande reellt problem i den svenska ekonomin, nämligen den låga investeringstakten i bostäder, även om den förbättrade konjunkturen nu gör att det kommer att byggas mer än vad det gjordes under finans- och skuldkrisen, vilket är helt naturligt och välkommet. Att projekten som tidigare hade planerats nu realiseras kommer givetvis att innebära en viss lättnad på bostadsmarknaden, men som finansmarknadsministern säkert förstår är det inte tillräckligt för att möta den efterfrågan på bostäder som finns. Därmed kvarstår oron för att bostadspriserna ska accelerera. Till sist kan det bli så att luften går ur bostadsmarknaden, och vi vet som hände i Holland, Danmark och vad som tidigare hände i Sverige med stora realpolitiska konsekvenser och konsekvenser för enskilda människor som följd. Människor blir av med sina jobb och bostäder, och hela ekonomin kan drabbas av en kris.

Herr talman! Att diskutera stabilitetspolitik generellt kan verka väldigt ointressant i vardagen, men när riskerna väl realiseras blir det i stället det enda som blir aktuellt. Det är ett område som kanske ägnas för lite intresse för till vardags. Men om man följer den instinkten kan stabilitetspolitiken bli det enda som man behöver bekymra sig om. Här finns det en oro för att regeringen inte är tillräckligt aktiv. Man lutar sig mycket mot det som redan är gjort och har inte någon egen initiativförmåga på området.

Den underliggande bristen är ju investeringar i bostäder. Där har Sverige sedan 90-talskrisen legat en bra bit under OECD-genomsnittet. Marknaden är överreglerad, vilket gör det svårt att bygga bostäder. Alliansen gick till val på det som kallades Sverigebygget med stora satsningar på infrastruktur och omfattande satsningar på avregleringar. Hela avregleringsdelen har ju regeringen, som det verkar, kört ned i diket. Det kommer inget på det området, varför det inte heller långsiktigt kan bli den fart på det bostadsbyggande som krävs. Då återstår det att försöka att hantera ett reellt problem med finansiella metoder, vilket ju finansmarknadsministern flera gånger har varit inne på. Till exempel har ränteavdrag diskuterats.

I finansmarknadsministrarnas svar nämns ingenting om ränteavdragen. Det kan vara svårt, herr talman, att veta hur man ska klä sig när man inte vet när överrocken kommer på.

Anf. 10 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill tacka interpellanten för att han väcker denna viktiga fråga. Det här är ju en debatt som jag väldigt gärna tar och som – precis om Niklas Wykman säger – förtjänar att lyftas fram mer i svensk debatt. När allt är frid och fröjd och ekonomin går framåt är det få som vill diskutera åtgärder för att minska riskerna inför framtiden. Men – som vi tyvärr också har erfarenheter av – när det blir sämre ekonomiska tider påverkar det samhället i väldigt stor utsträckning, och man tvingas att vidta ibland drastiska åtgärder som skadar den ekonomiska utvecklingen och alla människors möjlighet att utvecklas i form av till exempel en bra skolgång och en god välfärd.

Om nu Niklas Wykman tycker att det diskuteras för lite om stabilitetspolitik till vardags kan jag trösta honom med att jag diskuterar stabilitetspolitik mycket i mitt arbete. Jag diskuterar med ansvariga myndigheter, experter och på Finansdepartementet. Detta är en väldigt viktig fråga, och det är avgörande att vi har ett regelverk på plats som långsiktigt inte bidrar till att bygga upp stora risker i vår ekonomi.

Vi vet att vi påverkas mycket av ekonomiska konjunkturer i vår omvärld. Vår ekonomi blir alltmer globaliserad och sammanlänkad. Vi påverkas väldigt mycket av till exempel det som händer på den kinesiska börsen. Det sprider sig snabbt till den svenska börsen.

Däremot ska vi undvika att skapa egenproducerade finansiella risker. Vi måste hålla rent i vårt eget hus och inte bygga upp risker som kan leda till finansiell instabilitet eller oro i framtiden. Det arbetar ju regeringen intensivt med. Det är då lustigt att få höra att regeringen har haft för lite aktivitet på det här området när vi redan efter mindre än ett år levererar en överenskommelse som är väldigt brett förankrad i politiken om ett amorteringskrav. Det är nog många som gör bedömningen att detta är ett väldigt stort steg som tas för att se till att få tillbaka en sund

amorteringskultur i Sverige. Man ska inte bara ta lån, utan det ska vara lika självklart att man betalar tillbaka på sina lån. Därmed får man en bättre amorteringskultur som ligger mer i linje med hur det ser ut i omgivande länder.

Jag är väldigt glad över att vi har kunnat föra breda samtal och att vi har kunnat få en bred förankring i den frågan. Det skapar också en trygghet och en stabilitet på de finansiella marknaderna som landet verkligen tjänar på.

Niklas Wykman ägnade en ganska stor del av sitt anförande åt att prata om vilken bra politik som fördes under den förra regeringen, och det kan vi ju diskutera. Det fanns väl också en del problem som man lämnade efter sig, bland annat stora underskott i statsfinanserna och en alldeles för hög arbetslöshet. Men låt oss ta det i en annan debatt.

Däremot vill jag verkligen skicka med beröm till den förra regeringen för att man ansträngde sig för att brett i riksdagen förankra sina politiska reformer för stabilitetspolitik och åtgärder för att minska de finansiella riskerna. Det är ett arbetssätt som också jag verkligen har ansträngt mig för att tillämpa. När vi ska fatta beslut som i grunden berör människors ekonomi och som berör Sveriges långsiktiga förutsättningar ska vi försöka att få de förslagen så brett förankrade som möjligt. Därför är jag glad över att det visade sig att vi kunde ta ett gemensamt ansvar och lägga fram ett amorteringskrav som nog kommer att få ganska stor påverkan på den ekonomiska utvecklingen när det gäller skulduppbyggnaden samtidigt som det minskar riskerna för den svenska ekonomin framöver.

Detta är ett arbetssätt som jag gärna vill fortsätta att tillämpa, att föra diskussioner med andra partier i riksdagen. Jag hoppas att det finns ett stort ansvarstagande. Jag tolkar interpellationen positivt på så sätt att detta är en fråga som engagerar Moderaterna. Då hoppas jag också att det finns ett intresse och ett engagemang för att fortsätta att föra samtal och försöka att hitta breda gemensamma lösningar. Det är i så fall en inställning som jag välkomnar.

Anf. 11 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Tack, finansmarknadsministern, för att du utvecklar resonemangen! Alliansen lämnade efter sig ett Sverige med EU:s starkaste offentliga finanser. När Alliansen frånträdde regeringsmakten hade Sverige högst sysselsättningsgrad i hela Europeiska unionen. Så finansmarknadsministern ska nog vara lite försiktig med att kritisera den situation som den nya regeringen tog över. I sådana fall får finansmarknadsministern peka på något land i EU som hade en bättre position när den nuvarande regeringen tillträdde.

När vi talar om den finansiella stabiliteten, hur vi ska hantera hushållens skuldsättning och den svenska finansiella stabiliteten framöver behöver utgångspunkten ändå vara att det finns en aktiv – till och med proaktiv – regering. Rörelserna på dessa marknader är ju väldigt snabba. Det är givetvis alltid bra att sitta ned och resonera och komma fram till gemensamma, långsiktiga spelregler för marknader. Men, finansmarknadsministern, man kan inte heller blunda för att det krävs en regering som utövar ledarskap och som tar ett aktivt ansvar.

Under den senaste tiden har vi sett en dramatisk utveckling på den finansiella marknaden. Hela börsuppgången uttraderades under några

dagar vilket ledde till ett prisfall på tillgångar motsvarande 15 procentenheter. När sådant händer med finansiella tillgångar kanske det inte skadar den reala ekonomin i så stor omfattning, men nu är vi i ett läge där råvarupriserna har sjunkit eller är väldigt stabila. De finansiella tillgångarna har inte rört sig över huvud taget. I stort sett den enda tillgången som har utvecklats positivt prismässigt i ekonomin är ju bostäder. Där har utvecklingen varit explosiv i ett redan svårt läge.

Ungefär 10 procent av bolånetagarna skulle vid ett normalt ränteläge – vilket Riksbankens rapport visar – få en fjärdedel av sitt disponibelinkomstutrymme uppätet av bolånekostnaderna i ett läge där 10 procent av alla dem som har bostadslån riskerar att hamna i ett läge där 25 procent av den disponibla inkomsten går åt till bostaden. I dagsläget är det ungefär 6 procent. Det skulle givetvis allvarligt försämra utvecklingen av svensk ekonomi, arbetsmarknaden och sysselsättningstalen.

Samtidigt har bland annat Jonung med flera ekonomer i dag funderingar om ifall den räntepolitik som bedrivs av Riksbanken är hållbar och hur den påverkar Sveriges motståndskraft mot olika typer av risker i ekonomin. Här kan jag inte se någon tydlig inriktning från regeringens sida för hur man ser på den samlade ekonomiska penningpolitiken och finanspolitiken.

Däremot, herr talman, är det tydligt att regeringen inte går fram med de nödvändiga avregleringar som krävs på bostadsmarknaden för att lösa det underliggande problemet, nämligen att efterfrågan på bostäder är mycket större än utbudet. Utbudet hålls kraftigt tillbaka av att det helt enkelt inte är möjligt att bygga på flera ställen där det skulle kunna vara bostäder, där det i dag inte är det.

Finansmarknadsministern har tidigare talat mycket om ränteavdraget, som är en kraftig skattereduktion för människor med stora bostadslån. Det vore välkommet, finansmarknadsministern, om du kunde deklarerat vad som är din ståndpunkt kring denna fråga i dagsläget.

Anf. 12 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Som sagt: Låt oss ta debatten om hur väl den förra regeringen skötte den ekonomiska politiken en annan gång! Men Niklas Wykman vill ha exempel. 75 miljarder i skulder, som vi fick ta över, är ett tydligt exempel. Vi tvingas nu steg för steg betala av på den skuld som har byggts upp och gå tillbaka till balans i statsfinanserna.

En annan sådan aspekt är just vad som är de bakomliggande orsakerna till att vi har haft en sådan kraftig uppgång på bostadsmarknaden. Man kan väl inte blunda för att det har varit en väldigt låg byggtakt under de åtta år som alliansregeringen satt vid makten.

Dessutom kan Finansinspektionen, när man går tillbaka till de bakomliggande orsakerna, visa att en ganska stor del bygger på beslut som fattades under den förra regeringens tid. Det handlar till exempel om att man tog bort fastighetsskatten, vilket gav ökat utrymme för att i stället öka skuldsättningen, som har lett till ganska kraftigt ökade bostadspriser. Det handlar också om att man har avreglerat eller snarare sålt ut hyresrätter av ideologiska skäl i många storstadsområden i vårt land. Det har också bidragit till att hushållens skuldsättning har ökat. Niklas Wykman får se att det också har gjort sitt för att åstadkomma den situation vi nu är i.

Niklas Wykman efterlyser ledarskap från regeringens sida. Det är någonting som vi väldigt gärna levererar och också har levererat. Vi har nu gått fram med ett amorteringskrav. Vi ger Finansinspektionen det mandat som man väldigt tydligt har eftersträvat. Man gick tillsammans ganska unikt ut från de tre ansvariga myndigheterna, Riksbanken, Riksgälden och Finansinspektionen, och sa: Det här är ett verktyg som vi verkligen behöver. Vi har nu tillsammans i bred förankring i Sveriges riksdag sett till att det verktyget kommer på plats.

Det här är inte någon bostadspolitisk debatt. Vill man prata bostadspolitik kanske man ska rikta en interpellation till bostadsminister Mehmet Kaplan i stället. Men det är väl känt att vi ger en kraftig stimulans för att bygga det som det kanske på bostadsmarknaden är mest brist på, nämligen små och effektiva hyresrätter. Vi har nu en stimulans för att se till att det marknadsmisslyckande som har rätt kring hyreslägenheter kan repareras. Det handlar till exempel också om att sanera mark för att kunna öka bostadsbyggandet, och vi ger ersättning till de kommuner som har en ambition att ta sitt bostadsförsörjningsansvar och ser till att det tas fram detaljplaner.

Vi har tagit mycket stora steg när det gäller att få en bättre fungerande bostadsmarknad redan efter ett år i regeringsställning. Jag vet att bostadsministern arbetar vidare med att minska regelbördan och regelkrånglet när det gäller bostadsbyggande. Det pågår en väldigt aktiv politik när det gäller att få igång ett ännu bättre bostadsbyggande än vad som redan är fallet.

Men jag vill gå tillbaka till det som interpellanten ställer frågor om: Vad händer om till exempel ränteläget förändras kraftigt? Riksbanken är självständig, och jag kommer inte i den här debatten att diskutera hur de fattar beslut om räntan, utan det får de besluta om på egen hand. Däremot visar deras prognoser på att det med stor sannolikhet kommer att vara väldigt låga räntor under överskådlig tid framöver. Man ska alltså inte ropa varg och skrika för mycket om att vi kanske får ett ränteläge på 6 procent. Det känns i dagsläget ganska långt borta.

Men samtidigt har bankerna ett stort ansvar när de ger lån. Det handlar om att de kontrollerar att kunderna har kapacitet att betala betydligt högre räntor än dem som gäller i dag på bostadsmarknaden. Det ska finnas en robusthet i systemet, och de ska ha kunder som klarar av även ekonomiska störningar. Vi har från myndigheternas och regeringens sida ständigt en dialog med bankerna så att de faktiskt ställer relevanta krav och ser till att det finns en betalningsförmåga hos kunderna.

Anf. 13 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Finansmarknadsministern säger att man inte ska ropa på vargen. Är det något som olika typer av ekonomiska kriser och inte minst finansiella kriser, som ofta är ursprunget till de ekonomiska kriser vi ser i världen, visar är det: När krisen väl kommer, kommer den med en kraft och en förödelse som är oförutsägbar och mycket starkare än vad man på förhand hade kunnat spekulera kring. Det har vi sett i Sverige i början av 90-talet. Det har vi sett i fråga om en rad olika kriser runt om i världen. Det handlar inte om att ropa på vargen när man pratar om att riskscenarier kan bli extrema.

Finansmarknadsministern säger att regeringen får ägna sig åt att betala av på skulder som Alliansen byggde upp. Det kan vara bra för finansmarknadsministern att känna till att statsskulden under Alliansens tid inte ökade utan till och med sjönk något, lite beroende på hur man räknar, trots den ekonomiska krisen. Däremot stimulerades ekonomin kraftigt, som gjorde att sysselsättningen kunde hållas uppe.

Vi hör här finansmarknadsministern prata om fastighetsskatt. Vi har tidigare hört finansmarknadsministern prata om avskaffade ränteavdrag. Det handlar i sådana fall om väldigt stora skattehöjningar för enskilda hushåll. Menar finansmarknadsministern allvar med tal om ledarskap och om att vara den som står längst fram i den här frågan? Då vore det önskvärt att finansmarknadsministern inte talar i gåtor till det svenska folket utan tydligt deklarerar vad som är finansmarknadsministerns ståndpunkt och förslag till åtgärder på de här områdena. Nu kritiserar han i stället diffust Alliansen för att man avskaffade fastighetsskatten och hävdar att fastighetsskattens avskaffande är ett stort problem, men finansmarknadsministern är helt utan egna förslag på hur detta ska åtgärdas.

Frågorna kring beskattningen för finansiell stabilitet, ränteavdrag och fastighetsskatt är fortfarande obesvarade av finansmarknadsministern.

Anf. 14 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det verkar tyvärr som att Niklas Wykman missförstod det jag försökte säga i mitt anförande. Det är väldigt tydligt. Jag vill verkligen understryka att regeringen inte har några förslag på att ändra vare sig ränteavdragen eller fastighetsskatten. Det finns inga sådana förslag på regeringens agenda. Däremot har vi tydligt deklarerat att vi gärna fortsätter att föra samtal och diskutera de här viktiga frågorna och försöker förankra förslag och beslut brett i Sveriges riksdag.

Det är till exempel glädjande att Centerpartiet har gått fram och sagt: Vi är beredda att föra de här samtalen. Vi vill gärna diskutera vidare. Jag hoppas verkligen att Moderaterna också har modet att gå in och föra den typen av diskussioner och inte bara står vid sidan av och kritiserar. Jag väljer att tolka den här interpellationsdebatten och interpellationen som en signal om att man faktiskt är intresserad av de här frågorna och är beredd att ta ett ansvar och att vara med och diskutera fortsättningsvis.

Men jag tror att det är dumt att i talarstolen stå och säga: Det här förslaget är vi för. Det här förslaget är vi emot. Jag tror att det riskerar att snarare exkludera parter och att göra det svårare att hitta gemensamma lösningar framåt. Jag tror att en möjlighet är att vi diskuterar olika former av paket där man kan komponera ihop olika typer av åtgärder för att tillsammans skapa en god lösning som ger stabilitet på finansmarknaden framöver. Då tror jag att det är dumt att börja säga att det här är det enda vi kan tänka oss eller att det där är något annat som vi kan tänka oss. Det är bättre att gå in med ett ganska öppet sinne och lyssna till vad det finns för förslag och höra vad andra parter har att föreslå.

Men jag tycker att det var bra att vi kunde ha den här debatten. Jag tycker att det är bra att vi också har kunnat visa vilka fundament som ligger bakom. Det är självklart så att åtgärder som vidtogs av den förra regeringen har påverkat skuldsättningen i både positiv och negativ bemärkelse. De åtgärder som nu finns på agendan och som kan implementeras kommer att

ha motsvarande egenskaper. Det är alltså alltid en svår avvägning mellan att ta ansvar för den historiska utvecklingen och att minska risken för kriser framåt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:759 om moms på posttjänster

Anf. 15 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Erik Ottoson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förmildra och om möjligt helt undvika konsekvenserna för svensk postmarknad av EU-domstolens dom som beskrivs i interpellationen samt vilka åtgärder jag avser att vidta inom ramen för EU-samarbetet i syfte att förbättra situationen som interpellationen avser och omständigheterna därkring.

EU-domstolen har kommit fram till att Sverige gjort sig skyldigt till en överträdelse av EU-rätten genom att inte undanta vissa posttjänster från mervärdesskatt. Bedömningen är att den svenska mervärdesskattelagstiftningen måste ändras så att vissa av de samhällsomsfattande posttjänsterna undantas från mervärdesskatt. De aktuella ändringarna presenteras i promemorian *Undantag från mervärdesskatt för vissa posttjänster* som tagits fram inom Regeringskansliet. Promemorian har remitterats, och ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2016.

Regeringen arbetar självklart för att de negativa konsekvenserna ska bli så små som möjligt. Förslaget har också utformats på det sättet, i den mån detta varit möjligt mot bakgrund av EU-domstolens dom och tidigare praxis.

Den svenska postmarknaden har under hela 2000-talet genomgått stora förändringar och gör det alltjämt. För att säkerställa att det även fortsatt kommer att finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet som är kostnadseffektiv och i så stor utsträckning som möjligt motsvarar hushållens och företagens behov har regeringen tillsatt en utredning som ska se över postlagstiftningen. Att vissa posttjänster kommer att vara undantagna från mervärdesskatt och vad som blir konsekvenserna av det är naturligtvis något som utredningen måste fästa avseende vid.

Det är ingen hemlighet för övriga EU-medlemsstater att Sverige, till skillnad från EU-domstolen, anser att det på en avreglerad postmarknad är förenligt med mervärdesskattedirektivet att ta ut mervärdesskatt på alla posttjänster, oavsett vem som utför dem. Det har framgått mycket tydligt i den domstolsprocess som varit, och den svenska regeringen har kommunicerat detta inom EU-samarbetet sedan länge.

Såväl medlemsstater som EU-kommissionen och olika samarbetsorgan inom postområdet har väckt frågan om förändringar av det rådande postdirektivet. En del av utredningens uppdrag är också att föreslå förändringar av postdirektivet inför framtida ändringar.

Anf. 16 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! För att orientera herr talmannen och eventuella lyssnare är här Sverige alltså fått en dom som säger att vårt porto, våra frimärken, inte ska beläggas med moms. Det har tidigare varit moms på frimärken.

Detta innebär att de som väljer att inte leverera brev via Postnord och med vanliga frimärken utan levererar brev parallellt med detta, och alltså konkurrerar med det stora statliga bolaget på det som till synes ska vara en avreglerad postmarknad, hamnar i en konkurrensnackdel eftersom man måste betala moms på deras tjänster. Det ger så klart en snedvridande effekt.

Så långt tror jag att statsrådet och jag håller med varandra. Jag håller också med statsrådet om att Sveriges position har varit tydlig. Men när man ska få med sig sina vänner i ett europeiskt samarbete på att göra någonting åt detta, ett problem som de så småningom om kommer att bli varse när deras postmarknader successivt utvecklas mot den än mer avreglerade form som vi i Sverige nu har kommit till när vi stöter på det här problemet, då krävs det en aktiv lobbingsverksamhet för att se till att alla är med på den förändring som oundvikligen måste komma till stånd på sikt.

Därför blir min följdfråga till statsrådet vilka kontakter han har tagit och avser att ta med sina kollegor för att få rull på den här processen. Nu kommer vi att få en problematisk situation i Sverige, och det är bara att beklaga.

Om denna problematiska situation säger statsrådet att man inom ramen för förslaget om ändrad moms­lagstiftning har försökt mildra konsekvenserna så långt det har gått. Vad innebär det? Vad är det man har gjort som man annars inte hade gjort om man inte haft ambitionen att mildra konsekvenserna? Vad konkret finns det i detta som innebär att man försöker mildra konsekvenserna? Eller är det bara läpparnas bekännelse, herr talman?

Ytterligare en fråga till statsrådet blir därför: Vilka konkreta framsteg har man gjort eller avser man att göra i helhetsprojektet att ställa detta till rätta?

Anf. 17 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack så mycket, Erik Ottoson, för att du lyfter fram denna fråga som är väldigt viktig för stora delar av vårt land, där posttjänster är den mest grundläggande kommunikations­möjligheten och som också underlättar vardagen.

En väl fungerande postservice betyder naturligtvis väldigt mycket för hushåll och företag i hela Sverige. Det är självklart för denna regering, precis som det har varit för tidigare regeringar, att det ska finnas en god postservice i hela landet. Vi följer utvecklingen väldigt noga och bevakar att posttjänsterna motsvarar samhällets behov och att en väl fungerande, samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla.

Där måste vi för det första vara överens om, och det är möjligt att jag läser in saker i det som Erik Ottoson säger i sitt inlägg, att grunden måste vara att vi genom den service som vi ger medborgarna skapar en typ av marknad där förutsättningarna är goda för utvecklingen.

Den utredning som vi har tillsatt, vilket egentligen är ett svar på den andra delen av Erik Ottosons inlägg, ska kartlägga postmarknadens utveckling och göra en samhällsekonomisk analys av postmarknaden, analysera konkurrenssituationen på postmarknaden och se hur lagstiftningen fungerar och påverkar andra marknadens funktionssätt. Den ska också titta på om den nuvarande lagstiftningen motsvarar rådande och framtida behov och föreslå ändringar när det gäller detta.

Att jag som it-minister, där posttjänstansvaret ligger, här skulle föregå utredningens arbete tycker jag inte är lämpligt eller tillbörligt. Det här måste beredas på ett så brett och djupt sätt som möjligt.

Sedan finns också möjligheten att utifrån de slutsatser som utredningen kommer fram till se över postlagstiftningen, och då kan jag lova Erik Ottoson att riksdagen kommer att behöva ta ställning till ett antal fundamenta för att kunna hantera det långsiktiga arbetet. Vi har en postmarknad som är i förändring sedan många år tillbaka, och där har även tidigare regeringar sett behov av att säkerställa att lagstiftningen är ändamålsenlig i det digitaliserade samhället.

När det gäller själva arbetet i EU kan det nog inte ha undgått någon att den svenska regeringen nu, men också tidigare, hela tiden har bevakat frågan inom EU-samarbetet, och det är väl känt vad Sverige tycker i frågan. Vad som är problematiskt är att vi har tagit pionjärsteg, vilket gör att den här typen av frågor uppkommer, och då är det viktigt att vi står fast vid den åsikt som vi alltid har haft och som handlar om att vi kommer att hantera postlagstiftningen på ett sådant sätt så att den har en bred parlamentarisk uppbackning.

En del av detta är inte mitt område. En del av frågorna ingår i näringsministerns område, medan andra frågor hamnar hos mig. Post- och telestyrelsen, som är den expert- och tillsynsmyndighet som ska granska att Postnord lever upp till de krav som reglerna på postområdet ställer upp, är också med i det arbetet.

Exakt vilka kontakter vi på departementet och de olika statsråden har eller detaljerad information om på vilket sätt vi bedriver arbetet inom EU är sådant som jag normalt inte kommenterar, eftersom det brukar påverka den typen av förhandlingspositioner som vi har inom kommissionen.

Anf. 18 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag måste ge statsrådet beröm på en punkt: Han är en förebild för mig och många andra när det gäller konsten att tala politikerspråk och springa i cirklar runt konkreta frågor. Det är något han ska ha all heder av.

Jag ställde en konkret fråga. Vad är det man har gjort i arbetet med att mildra konsekvenserna av domen om att vi nu måste momsbefria våra posttjänster? Statsrådet berör inte detta ens med några politiska cirkelmanövrar i retoriken.

Statsrådet säger också att vi måste tillhandahålla en god tjänst. Det är ju en del av problemet att vi politiker talar om att vi ska tillhandahålla en posttjänst. På en avreglerad marknad är det min själ inte vi som ska tillhandahålla ett smack! Det är ju hela poängen, och det är för att vi ska slippa ägna oss åt någon form av politisk brevbäring som den här frågan över huvud taget väcks.

Jag efterfrågade vilka framsteg som statsrådet har gjort. De lyser ännu med sin frånvaro. Han säger att han inte vill ge någon form av information om vilka kontakter han har tagit gentemot europeiska kolleger eftersom det skulle krångla till förhandlingarna. Jag noterar bara i största allmänhet, herr talman, att det är en filosofi som flera av hans kolleger i regeringen inte delar. De brukar vara villiga att svara på vilka kontakter de har tagit och om det eventuellt har gjorts några framsteg. Det kan till och med vara något man vill ta åt sig äran för när man ändå är i farten. Vad vet jag?

Jag har ett par kvarstående frågor till statsrådet:

1. Vilka konkreta åtgärder vidtogs för att mildra konsekvenserna?
2. Vilka konkreta kontakter har tagits för att komma till stånd med en förbättring i det avseendet?

Det krävs knappast en utredning för att inse att detta inte är bra. Som statsrådet säger har det varit en långtida ståndpunkt från Sveriges sida att det ska vara moms lika över linjen på alla posttjänster oavsett om de utförs av Postnord eller någon annan.

Jag kan i sammanhanget nämna att inte ens Postnord är särskilt glad. Det innebär att Postnord får sämre möjligheter att göra avdrag på andra saker när man ska försöka få sin budget att gå ihop. Det i sig blir väl möjligen en form av modererande konsekvens för det hela, men det är fortfarande en skev marknad. Det ska vara *en* marknad, herr talman, och på marknader ska varken jag eller statsrådet röra oss i vår roll som politiker.

Anf. 19 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Erik Ottoson, för att frågan lyfts upp ytterligare. Den förtjänar att belysas.

Jag måste återigen påminna om att jag måste respektera den process som pågår inom EU och den tillsatta utredningen. Om Erik Ottoson uppfattar det som att jag cirkelar runt frågan blir det inte bättre av att jag upprepar det jag har sagt tidigare. Det jag har sagt tidigare gäller.

Jag förstår inte riktigt vad Erik Ottoson menar när han frågar om att vi – regeringen – skulle bära ut breven. Det är möjligt att han vill utveckla den frågan i nästa anförande. Regeringen ska säkerställa att utdelningen av breven fungerar. Vi måste vara tydliga. Staten har ett ansvar. Om jag var otydlig tidigare får jag väl vara tydligare nu. Vi ska säkerställa att utdelningen ska fungera på bästa möjliga sätt.

För att inte föregå det pågående arbetet, och framför allt inte den oerhört viktiga utredningen som ska kartlägga och analysera hur frågan om postmarknaden ska hanteras, hänvisar jag till vad jag har sagt tidigare – så att det inte blir fler cirkelar som Erik Ottoson tycker är onödiga.

Anf. 20 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag hänvisade till att statsrådet sa: Vi måste se till att servicen kommer till medborgarna.

Det var detta jag fäste mitt intresse vid. Det var möjligen en freudiansk felsägning, som var lite smått obehaglig.

Statsrådet och jag har haft en liten brevväxling om när utredningen skulle komma till stånd och vilka direktiv den skulle tänkas få. Nu är

utredningen på plats, och det är väl för väl. Det är bekvämt när man kan slippa ha egna politiska ambitioner i en utredning. Det går kanske att utläsa någon form av ambition i utredningsdirektiven. Det är väl där vi får leta.

Jag återkommer, herr talman, till de konkreta förslagen för att mildra konsekvenserna. Jag upplever inte att vi har noterat några sådana. Statsrådet vidhåller sin taktik; han är duktig på att springa runt frågan.

Jag tror att statsrådet och jag kan enas om att detta är en viktig fråga som vi måste göra något åt. Vi måste börja nysta i den europeiska änden så att vi kan komma framåt. Annars kommer vi hela tiden att vara bakbundna av domen och få en snedvriden konkurrens på postmarknaden, som ingen är glad över – allra minst Postnord.

Jag upplever ändå att statsrådet har en god intention. Jag har ett hopp om att få svar på den sista frågan om vad som har gjorts konkret för att mildra konsekvenserna. Det handlar om konkreta förslag. Statsrådet kan kolla upp termen när vi har gått härifrån. Jag hoppas få höra något i slutanförandet.

Anf. 21 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Erik Ottoson är naturligtvis en riksdagsledamot som följer frågan noga. Därför är det skönt att vi har ett gemensamt intresse av att posttjänsterna ska fungera så bra som möjligt utifrån de förutsättningar som finns och den ståndpunkt som Sverige har och har haft.

Det är lite lustigt när Erik Ottoson tar i med brösttoner, även om han gör det leende, men det förtar inte känslan av att när Erik Ottosons parti satt i regeringen hanterade man frågan på ungefär liknande sätt som den nuvarande regeringen hanterar den – och som den enligt mitt sätt att se på saken behöver hanteras på.

Det finns inte en quickfix i detta. Utredningen är oerhört viktig eftersom när kammaren ska ta ställning till hur man ska gå vidare i frågor om lagändringar måste arbetet ske på ett seriöst sätt. Jag är skyldig att medverka i arbetet genom att försöka hitta små kluriga vägar framåt i en så allvarlig fråga som berör hela Sveriges befolkning.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:760 om kommunala trådlösa nätverk för allmänt bruk och missbruk

Anf. 22 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Erik Ottoson har frågat mig vad jag anser om kommunala wifi-nät som beskrivs i interpellationen och undrar vad jag avser att göra för att förhindra den utveckling som beskrivs i interpellationen och som, enligt Erik Ottoson, bland annat leder till att konkurrensen snedvrids. Erik Ottoson har också frågat mig om hur jag avser att komma till rätta med de risker som kommunala wifi-nät innebär. Erik Ottoson ställer även frågan om det är min och regeringens uppfattning att det är rätt att skattepengar läggs på att skapa trådlösa internetuppkopplingar i städer där marknaden redan tillhandahåller motsvarande tjänster.

Till att börja med vill jag säga att det finns många aktörer i det offentliga rummet som erbjuder gratis wifi, och jag skulle gärna se att de var fler. Alla krafter som bidrar till att nå de it-politiska målen behövs. I takt med att digitaliseringen fördjupas använder vi alltmer data i våra mobiltelefoner och i andra enheter vi bär med oss. Behoven av mobil datatrafik kan antas fortsätta öka, och det förefaller rimligt att det i tätbefolkade områden kommer att finnas både wifi-nät och annan infrastruktur för att tillgodose de behoven.

När det gäller Erik Ottosons fråga om konkurrensnedvridning finns det befintliga konkurrens- och statsstödsregler som har till syfte att förhindra konkurrensnedvridningar på en marknad. Var gränsen går mellan ett tillåtet och ett otillåtet förfarande avgörs främst av myndigheternas tillämpning av dessa regler. Jag kan nämna att Konkurrensverket för närvarande prövar ett enskilt fall som rör om, eller i vilken utsträckning, konkurrensreglerna medger drift av kommunala trådlösa nät och hur gratisjänster från en kommun påverkar marknaden.

Frågan om kommuners drift av trådlösa nätverk rör även det kommunala självstyret. Jag kan konstatera att det finns regler som är tänkta att hantera den problematik som Erik Ottoson beskriver. Med det sagt spelar kommunerna utan tvekan en mycket viktig roll i utbyggnaden av it-infrastruktur och i att se till att alla har möjlighet att dra nytta av informationssamhället. Det är naturligt och bra att gränserna för den rollen prövas. Som jag förstår det avvaktar kommuner nu med eventuella större planer på trådlösa nätverk tills Konkurrensverkets ärende är avgjort. Jag kommer att följa utfallet av den utredning Konkurrensverket nu gör med intresse.

Erik Ottoson undrar om jag och regeringen anser att det är rätt att skattepengar läggs på att skapa kommunala wifi-nät där marknaden redan tillhandahåller motsvarande tjänster. Med tanke på Konkurrensverkets prövning vill jag ge ett generellt svar på denna fråga. Jag menar att beslut om vad som i det här avseendet ska finansieras med skattepengar fattas bäst på kommunal nivå. Det är där man har kunskap om vilka behov av service som finns i den enskilda kommunen liksom kunskap om hur man ska kunna ge bästa möjliga service till sina medborgare.

Som Erik Ottoson mycket riktigt indikerar finns det risk för obehörig åtkomst till den digitala trafiken vid användning av trådlösa nätverk. Den som sätter upp ett trådlöst nätverk, i det här fallet kommunen, respektive den som använder det, har själv ansvaret att se till att dessa risker hanteras på ett för ändamålet adekvat sätt.

Anf. 23 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Vid första anblicken är det här en fråga som jag tror att de flesta uppfattar som inte särskilt komplicerad. Det är bra med internetuppkoppling, och det är bra med wifi. Det är praktiskt, och är det gratis är det gott. Det bidrar på många sätt. Men när man börjar rota lite grann och skrapar på ytan inser man att det kommer en kostnad. Även om det inte är ur den egna plånboken som den dras just för ögonblicket dras den ur den egna plånboken via skattsedeln. Det är pengar som hade kunnat läggas på någonting annat inom den kommunala verksamheten, kanske till och med ett mer effektivt utbyggt datanätverk genom fiber till platser där höghastighetsuppkoppling inte ännu finns.

Statsrådet säger att han välkomnar alla som är med och hjälper till att uppfylla de it-politiska målen, och självfallet gör jag det också. Problemet med den här formen av utbyggda nätverk i stadskärnor är att de sällan bidrar till att möta de it-politiska målen, eftersom där redan finns adekvat bandbredd och man betalar för det med marknadsmässiga villkor. Det här är alltså ytterligare en fråga som riskerar att snedvrída konkurrensen på kommunikationsmarknaden likt det som vi talade om i den förra interpellationsdebatten.

Herr talman! Det finns ganska långtgående förslag i mångmiljardklassen runt om i landet som innebär att man i princip skulle omöjliggöra eller åtminstone göra det ytterst olönsamt för teleoperatörerna att fortsätta bygga ut nya tekniker som till exempel 5G och i framtiden också 6G i landets största kommun. I realiteten kommer de förmodligen att vara avsevärt mycket snabbare än de wifi-uppkopplingar som kommunen sedan kommer att behöva belasta sig själv med, för att inte tala om driftskostnaderna och kostnaderna för uppgradering.

Statsrådet är som sagt ansvarig i regeringen för att uppnå de it-politiska målen, och då skulle man kunna tänka sig att han är intresserad av att se till att de kommunala resurser som finns på området läggs på de ställen där de gör absolut mest verkan. Statsrådet har ett verktyg för detta i den bredbandsstrategi som han har annonserat ska uppdateras. I den finns ett avsnitt där regeringen redogör för vad man anser vara ett önskvärt tillvägagångssätt för kommunerna att uppnå detta och vad som inte är önskvärt.

Det här är alltså inte bara en fråga om vad Konkurrensverket sedan säger, utan det är också en fråga om vad statsrådet säger är ett önskvärt sätt för kommunerna när den nya och uppdaterade bredbandsstrategin sedan ska läggas fast.

Jag upplever att frågan om säkerhet är styvmoderligt behandlad i interpellationssvaret. Den berörs i ett stycke med några få meningar sent på slutet. Min talartid börjar rinna mot sitt slut, så jag fortsätter i mitt nästa anförande.

Anf. 24 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Erik Ottoson, för ytterligare en viktig fråga! Det var symptomatiskt för just den här frågan att Erik Ottosons talartid inte kunde inkludera ytterligare saker som han egentligen hade tänkt säga och säkert hade prioriterat. Det är så i ett interpellationssvar – man har ett rätt begränsat utrymme att utveckla sitt svar på. Det är därför vi får möjlighet till den här interpellationsdebatten som jag välkomnar. Det är oerhört viktigt att Erik Ottoson och många fler riksdagsledamöter engagerar sig i den här frågan, som är en framtidsfråga.

Låt oss titta på de olika bitarna i det här. Först och främst: Det är en myndighet som prövar ärendet, i det här fallet Konkurrensverket. Därför är det olämpligt att uttala sig på ett sätt som kan föregripa utredningen. Jag vet inte om Erik Ottoson har expertkunskaper i ämnet, men det borde välkomnas av honom, tycker jag, att vi har en expertmyndighet som har kunskaper som åtminstone inte jag besitter. Jag vet inte hur det är för Erik Ottosons del, men det kan han kanske svara på. Det är oerhört viktigt att det här arbetet pågår, och det är väl för väl att myndigheten har sett detta och gått vidare i ärendet.

När det gäller statens roll är det oerhört viktigt att veta att bredbandsutbyggnad i dag sker på en marknad där ett flertal aktörer agerar och tillsammans investerar miljarder kronor. Sedan början av det här årtiondet har det investerats ca 8 miljarder kronor per år i fasta och mobila nät. Det finns därmed inte någon statlig monopolist på det sätt som Televerket var förr i tiden, och det är både jag och, förmodar jag, Erik Ottoson glada för. Jag tror att det är så vi kan fortsätta att upprätthålla den ordning där Sverige är ledande inom it-politiken. Det beror inte på mig eller Erik Ottoson, utan det beror på många människor som under lång tid gjort viktiga insatser, inte minst den hem-pc-reform som gjordes där statliga medel faktiskt var inblandade. Ibland är det alltså inte så illa att staten är med och jobbar på ett främjande sätt.

Statens roll är att skapa goda förutsättningar för den fortsatta utbyggnaden av bredband med hög överföringshastighet och att skapa möjligheter för utbyggnad även i de områden där marknaden, vilket Erik Ottoson kanske har invändningar mot, faktiskt inte kommer att bygga ut. Det finns områden i Sverige som inte liknar innerstaden i Stockholm, Göteborg och Malmö och där marknaden inte kommer att klara att bygga ut. Det är inte ekonomiskt gångbart. Där behövs också staten och EU och det landsbygdsprogram som vi nu har kånkat igenom. Där har vi fått igenom 3,25 miljarder kronor för en satsning på utbyggnad av bredband. Det är också statens uppgift. Vi ska alltså jobba för att skapa goda förutsättningar där tekniken redan finns, men vi ska också säkerställa att alla medborgare har tillgång till den här tekniken.

När det gäller riskfrågan kan Erik Ottoson bläddra tillbaka i riksdagens annaler och titta på vilka debatter som har förts här i riksdagen under de föregående mandatperioderna. Då kan han se att mitt intresse och vurmande för säkerhet är stort och kopplingen till integritetsskydd stark. I det här fallet hanteras dessutom frågan av en myndighet som säkerställer att vi kan kontrollera och följa upp detta, och då menar jag inte bara Konkurrensverket utan också Post- och telestyrelsen. Vi har alltså koll på frågan, och vi följer den noga.

Anf. 25 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Låt mig börja med att beröra förutsättningarna att bygga ut kapacitetsstark it-infrastruktur på landsbygden, vilket både statsrådet och jag brinner mycket för. Vi håller med varandra om att här har vi som stat ett viktigt ansvar att vara med och hjälpa till. Därvidlag skiljer vi oss inte åt. Till saken hör att om du slår undan benen för marknaden i storstäderna, som är mycket av en kassako för de aktörer som finns på marknaden i dag, kommer deras förutsättningar att bygga ut it-infrastrukturen på landsbygden att försämrats ytterligare, och du får en situation där staten kommer att behöva gå in med än mer pengar i utbyggnaden av it-infrastrukturen, såväl fiberbunden som trådlös. En utgift för skattebetalarna skapar alltså ytterligare en utgift för skattebetalarna, och allt vi har uppnått är att minimera möjligheterna att bedriva någon form av fri konkurrens och ordentlig näringsverksamhet på telekommarknaden. Det tycker varken jag eller statsrådet är önskvärt.

Det är också lite grann ur det här perspektivet, för att vi ska ha en väl utbyggd it-infrastruktur på landsbygden, som jag lyfter fram den här frågan. Det finns också en rättviseaspekt. Varför ska de som bor i innerstaden ha tillgång till gratis wifi medan man på landsbygden behöver betala tusentals och ibland 10 000–20 000 kronor för att få en fibersladd in i kåken? Det är en rättviseaspekt som i dag redan finns, men den förvärras än mer om vi börjar lägga skattepengar från kommunerna på att skapa gratis trådlösa nätverk i innerstaden i våra större städer.

Låt oss återgå till säkerhetsfrågan. Jag vet att statsrådet har ett intresse i frågan. Han talar också om integriteten. Jag håller med statsrådet om att integritet är en viktig fråga, och därför är det ytterligare ett problem. Det handlar inte bara om vad man själv bär för ansvar utan om vad man har för möjlighet att ta ansvar.

Min gymnasieutbildning inkluderande en del kurser i lokala datanät. Där fick vi uppleva hur lätt det var att avlyssna ett trådlöst nätverk som inte var krypterat. Vi fick också förevisat för oss, även om vi inte fick möjlighet att pröva det själva, hur man knäcker en sådan enkel kodkryptering som finns i de lokala wifi-nät som erbjuds i dagsläget. Det är inte så himla komplicerat.

Till detta ska läggas att ett wifi-nät som ägs och drivs av en kommunal förvaltning hamnar förmodligen inte under lagen om elektronisk kommunikation, och därmed har man inte samma skyldighet att lagra information om den trafiken som man har i telenätet. Det kan statsrådet kolla upp, men de indikationer jag får från dem som kan detta är att det är på detta vis det ligger till.

Det är i så fall oroväckande med tanke på att vi har en lag om elektronisk kommunikation som bland annat finns till för att bekämpa brott. Kan man i ett statsövergripande wifi-nät komma runt denna lag möjliggör vi ytterligare brottslig verksamhet, vilket vi ska försöka undvika.

Jag har ytterligare en fråga: Om man sysslar med olagligheter på ett kommunalt wifi, vem bär då ansvaret? Det kan gälla upphovsrättskydd, dataintrång från ett sådant här nätverk och så vidare.

Det är ytterligare en finess med dagens utbyggda telenät, som är mer än nog för de flesta i innerstan.

Anf. 26 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Erik Ottoson för att vi får möjlighet att dryfta, diskutera och vända och vrida på denna viktiga fråga.

Det är bra att det finns en expertmyndighet, i detta fall Konkurrensverket, som tittar på de befintliga konkurrens- och statsstödsreglernas tillämpning på detta område. De är experter på detta, och jag kan försäkra dig om, Erik Ottoson, att de kommer att se om något öppnar dörren för det som du varnar för. Det är bra.

En av de främsta uppgifterna för oss folkvalda är att se till att medborgarnas skattemedel används på bästa möjliga sätt. Erik Ottoson målar upp scenarier där satsningar med skattemedel i kommunerna gör att marknadens aktörer inte kan tjäna tillräckligt mycket pengar för att kunna satsa på landsbygden. Jag delar Erik Ottosons åsikt att dessa scenarier inte är önskvärda.

Därför gör Konkurrensverket denna genomlysning, vilket jag välkomnar.

Anf. 27 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag välkomnar också det. Jag hade även välkomnat att statsrådet inom ramen för det som ligger på hans bord – alltså bredbandsstrategin, som han har sagt ska ses över – även tittar på detta.

Jag hoppas att statsrådet kan garantera mig att även detta ingår i hans överväganden när han ska lämna rekommendationer till våra kommuner om hur vi på det mest effektiva sättet når bredbandsmålen. Det måste ju ändå vara det som det kokar ned till, till syvende och sist. Jag hoppas att statsrådet delar min ambition att varenda skattekrona ska användas till det mest verkningsfulla.

Det är klart att vi inte ska föregripa en myndighets utfall, men vi politiker måste kunna kosta på oss att när utfallet väl har kommit ha en politisk ambition för huruvida det ska fortsätta att vara på det viset, oavsett vad utfallet blir, eller om det finns skäl att göra något åt det. Annars blir vi politiker bara marionetter för myndigheterna.

Jag kan tipsa statsrådet om en rad olika misslyckade politiker som har blivit sådana marionetter och snarare agerat som ombud för sina myndigheter än för sina riktiga uppdragsgivare, det svenska folket. Det brukar inte sluta bra.

Vad gäller lagen om elektronisk kommunikation och brottsbekämpning får jag nog interpellera ett annat statsråd vid ett annat tillfälle eftersom det inte ligger inom statsrådets ansvarsområde.

Jag hoppas dock att det när vi sätter upp sådana här nätverk på skattebetalarnas bekostnad, även om man kan anse att det inte är önskvärt, ska finnas möjlighet att lagföra dem som begår brott via dessa nätverk, för det går att göra. Det blir allt vanligare att man över internet gör saker som inte är tillåtna enligt svensk lag.

Anf. 28 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar åter Erik Ottoson. Jag håller med om det mesta som Erik Ottoson sa i sitt sista anförande.

I bredbandsstrategin och den digitala agendan, som vi jobbar med, ska det givetvis ingå riktlinjer för hur kommunerna ska tänka när det gäller arbetet. Det ska vi givetvis säkerställa.

Frågan om kommuners drift av trådlösa nätverk rör det kommunala självstyret. Det är något som jag vet att Erik Ottosons eget partis kommunala företrädare har synpunkter på, för jag träffar dem när jag är ute i landet. Jag vet att också Miljöpartiets, alltså mitt partis, kommunala företrädare och de övriga partiernas kommunala företrädare har synpunkter på det. Det måste vi behandla med respekt.

Ja, staten uppbär skatt, men kommunerna har också en skyldighet gentemot sina kommuninvånare. De jobbar på det stora hela på ett sådant sätt att de oftast föregriper det som vi här inne brukar diskutera.

De gör så gott de kan utifrån de förutsättningar de har, och vi som regering och jag som statsråd med ansvar för it-politiken ser till att de har goda förutsättningar. Då är det mycket bra att en myndighet som åtnjuter stort förtroende både från regeringen och allmänheten, nämligen Konkurrensverket, tittar på det nämnda fall som är en del av anledningen till att Erik Ottoson tar upp denna fråga.

Jag litar fullständigt på våra myndigheter. I detta fall kommer Konkurrensverket att återkomma till oss. När de gör det har vi ett bra underlag för att både föra diskussionen vidare och ha de ståndpunkter som behövs för att inte sätta konkurrensen ur spel, för det tjänar Sverige inte på. Sverige har tjänat på att vi har haft en öppen konkurrens där marknadens aktörer kan jobba för att ta fram de bästa lösningarna. Sedan får konsumenterna och kunderna välja.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Robert Hannah har frågat mig hur jag tänker agera mot kristofobin som äger rum i boenden för asylsökande och om det är rimligt att personer som utsätts för kristofobi, religiös förföljelse, hot och trakasserier tvingas flytta från boenden medan förövare får stanna kvar.

Sverige har en human asylpolitik och är en fristad för den som flyr undan förföljelse. Till följd av den svåra situationen i bland annat Syrien är antalet asylsökande i Sverige högt. För närvarande kommer drygt 3 000 asylsökande till Sverige varje vecka, och Migrationsverket erbjuder boende till alla som behöver samma dag som de kontaktar myndigheten. Enligt Migrationsverkets prognoser kommer antalet asylsökande att fortsätta att vara högt de närmaste åren.

Enligt lagen om mottagande av asylsökande har Migrationsverket ett huvudansvar för mottagande av asylsökande och ansvarar för att ordna boende för dem som inte ordnar det på egen hand.

Migrationsverket gör ingen uppdelning i etnicitet eller religion på anläggningsboendena. Jag tycker att det är en rimlig princip.

Men jag ser förstås allvarligt på att det finns asylsökande som inte känner sig trygga under sin vistelse på anläggningsboenden. Migrationsverket har ett ansvar för boendemiljön, och det är viktigt att de asylsökande kan känna sig trygga.

Om det förekommer brottsliga handlingar i Migrationsverkets boenden ska det anmälas och utredas av polisen. Jag förutsätter dock att de som flyr för att få en fristad i vårt land också följer Sveriges lagar när de kommer hit.

Till följd av ett ökat antal asylsökande har Migrationsverkets handläggningstider blivit längre. Långa handläggningstider kan leda till ökad frustration bland de asylsökande, och det är därför viktigt att ge dem en meningsfull sysselsättning under väntetiden.

För att utnyttja väntetiden bättre utökar Migrationsverket den organiserade sysselsättning som erbjuds alla asylsökande. En viktig del är samhällsinformation som bland annat omfattar information om hälso- och sjukvård, bosättning i Sverige, hur den svenska arbetsmarknaden fungerar, mäns och kvinnors rättigheter och skyldigheter i Sverige och relevant lagstiftning.

Regeringen har även avsatt medel till insatser inom folkbildningen. Det handlar om att stärka kunskaperna i svenska och om samhället och att främja deltagande i samhällslivet för asylsökande och personer som beviljats uppehållstillstånd och fortfarande bor kvar i anläggningsboende. Idéburna organisationers deltagande i mottagandet är värdefullt och medverkar till att höja kvaliteten i mottagandet.

Utöver att öka resurserna för en meningsfull sysselsättning under väntan vidtar regeringen en rad olika åtgärder för att förbättra situationen för asylsökande och nyanlända. Regeringen avser bland annat att föreslå åtgärder för att skapa ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända.

Åtgärderna ska även bidra till att ge kommuner och landsting goda planeringsförutsättningar så att en långsiktighet i mottagandet kan främjas. Kommunerna spelar en viktig roll för ett effektivt mottagande och en bra start för nyanländas etablering. Avgörande är att skapa ett långsiktigt hållbart och flexibelt system för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända.

Anf. 30 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Tack, migrationsministern!

Det går att konstatera att inte mycket i migrationsministerns svar rörde mina frågeställningar. Den ena besvarar migrationsministern halvt, den andra inte alls. Mina frågor är därför fortfarande: Hur tänker migrationsministern agera mot kristofobi och annat förtryck på asylboenden, och är det inte förtryckare som borde flyttas från asylboenden i stället för den som blir förtryckt?

Jag tycker däremot att det är bra att migrationsministern vill förbättra mottagandet för asylsökande och öka sysselsättningen. Men det var inte frågan i den interpellation som jag ställde.

Ökad sysselsättning kommer inte att göra en kristofob, homofob eller hedersförtryckare mindre förtryckande, utan det gäller att markera och sätta ned foten direkt när sådant beteende uppenbarar sig på asylboenden.

När människor söker sig till Sverige söker de just frihet, och det är viktigt att vi erbjuder det. Men jag har fått många historier berättade för mig i sommar om kristna som inte får ha på sig kors på asylboenden, som inte är välkomna i gemensamma utrymmen och som väljer att flytta från asylboenden därför att de är rädda för sina liv. Då måste man fråga sig själv om man har erbjudit dessa människor frihet. Mitt svar är tydligt: Nej, det har vi inte, och det är oacceptabelt att det är så.

Herr talman! Migrationsministern är tydlig med vad Migrationsverket har för ansvar över boendemiljön på migrationsboenden, men han svarade inte på vad hans eget ansvar är. Jag har aldrig hört någon socialdemokratisk politiker ta ordet kristofobi i sin mun, utan man undviker ämnet som om det vore pesten. Det är uppenbart att många som kommer till Sverige bär med sig värderingar och fördomar kring kristna. Man ser också hur situationen är i Mellanöstern.

De berättelser vi har fått höra i sommar väcker många frågor, i varje fall hos mig. Jag undrar därför: Vet migrationsministern om Migrationsverket har rutiner för att motverka kristofobi och annat förtryck på asylboenden? Finns det en plan för hur man hanterar dessa fall? Skriver man in i avtal med privata asylboenden hur dessa är förpliktade att agera i denna typ av ärenden? Om inte, borde man inte ge Migrationsverket i uppdrag att se över detta?

Jag undrar också: Har Migrationsverket gjort någon undersökning och tittat på hur minoriteter, hbt-personer, kvinnor och andra har upplevt tiden på boendena? En sådan undersökning tycker jag är ett första steg, med tanke på de varningssignaler vi har fått i sommar.

Jag har pratat med människor som har varit i kontakt med personer som har fått en undermålig behandling och som "frivilligt" har lämnat asylboendena på grund av det förtryck de utsatts för. Detta är problematiskt, och jag tror att Migrationsverket agerar ad hoc i dessa ärenden i stället för enligt en struktur och en plan.

För mig är det solklart. Det är superviktigt att redan i början av asylmottagandet markera att vi här i Sverige inte tolererar diskriminering på grund av religion, etnicitet, synen på kvinnor eller någon typ av sexuell läggning. Om vi inte är tydliga redan vid mottagandet kommer det att bli ännu mer problematiskt att markera mot dessa småpåvar senare under deras tid i Sverige.

Enligt min mening är det ytterst viktigt att använda sig av ett brottsofferperspektiv. De som flyr till Sverige kom hit på grund av brist på trygghet, och de är i en beroendeställning gentemot den svenska staten. Det är vår uppgift att se till att de erbjuds den absoluta trygghet de kan få. De kan inte språket och vet inte hur kulturen eller det svenska samhället fungerar. De vet inte vem de eventuellt ska vända sig till om de blir utsatta för något. Då är det vårt ansvar som politiker att se till att de är trygga.

Därför vill jag fortfarande ha svar på frågorna: Tänker migrationsministern agera mot kristofobin på asylboendena, och är det inte rimligt att det är förtryckarna som flyttas från boendena i stället för dem som mobbas?

Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Robert Hannah söker en konflikt mellan oss som inte finns. Vi är fullständigt överens om detta, och om Robert Hannah inte har hört någon socialdemokrat prata om kristofobi tidigare har han i alla fall hört det nu i dag.

Om man har flytt från krig och förföljelse över en hel kontinent mot tryggheten i Sverige är det självklart att man också måste kunna känna sig trygg på de boenden vi erbjuder. Det är en självklarhet. Jag tycker också att det är en självklarhet att det är Migrationsverket som bäst löser konflikterna på plats och jobbar med dem strukturerat och systematiskt.

För att svara direkt på Robert Hannahs fråga tycker jag även att det är självklart att om någon ska flytta på grund av trakasserier, att man inte känner sig trygg eller att det finns konflikter så är det rimligen den som uppträder illa, inte brottsoffret. Det är precis samma sätt som vi resonerar på kring skolsituationer och andra situationer. Det är den som uppträder illa som ska ta konsekvenserna, inte den som blir utsatt.

Generaldirektören för Migrationsverket tog i somras ett initiativ för att se till att alla som bor på asylboenden ska underteckna en särskild handling där de bekräftar att de ska respektera personer med andra religioner eller annan sexuell läggning. När dokumentet tas fram och man får skriva under det är det ett bra tillfälle att ta en grundläggande diskussion om vilka rättigheter och skyldigheter man har och vilken värdegrund som gäller här.

Jag tycker att det är ett bra initiativ och ett exempel på hur Migrationsverket jobbar systematiskt med detta. Det var frågan hur man angriper en konflikt. Sedan har vi frågan hur man förebygger konflikter, och i mitt svar berörde jag handläggningstiderna men också den sysselsättning som erbjuds.

Vi har långa handläggningstider, uppemot tio månader eller kanske elva i vissa fall. Det beror, som Robert Hannah väl känner till, på att vi just nu har många asylsökande som kommer till Sverige. Det är kanske 3 000 i veckan.

Vi kommer att få leva med de långa handläggningstiderna tills vi lyckas bygga i fatt Migrationsverket. Under det här året rekryterar vi nästan 1 000 anställda till Migrationsverket, just för att kunna korta handläggningstiderna. Under den tid som vi bygger i fatt och samtidigt ser ett stort ökat behov kommer vi att ha långa handläggningstider.

Regeringen har dragit slutsatsen att vi ska använda handläggningstiderna på ett bra sätt, till exempel organiserad sysselsättning eller studier i svenska, så att man får börja med det. Jag tror att det minskar frustrationen totalt sett.

Fram till 2011 erbjöds alla över 18 år svenskundervisning 15 timmar i veckan. Det lade den förra regeringen ned och ersatte det med att man delar ut några enkla ordlistor och hänvisar till en webbplats. Nu bygger vi upp detta igen. Organiserad sysselsättning är en del av det paket som vi går fram med i budgethänseende nu under de här veckorna.

55 miljoner kronor avsätts för 2015, och 150 miljoner kronor avsätts för 2016–2019, vilket innebär att man kommer att kunna erbjuda 120 timmar svenskundervisning på tio veckor. Vi drar även in studieförbund och folkhögskolor i detta.

I utbildningsinsatserna finns, som jag nämnde i mitt svar, en särskild del som handlar om samhällsinformation – vilka rättigheter och skyldigheter man har i Sverige. Från den 15 augusti utgår statsbidrag till studieförbund för aktiviteter på boendena.

Vi måste både försöka lösa konflikterna när de uppkommer och förebygga dem.

Anf. 32 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Jag tackar migrationsministern för ett mycket bättre svar än i det första inlägget. Ibland kan det vara bra att inte låta byråkraterna på Justitiedepartementet skriva alla svar.

I går var jag i Göteborg på Götaplatsen. Jag åkte dit och tillbaka på sex timmar bara för att få vara med på demonstrationen Refugees Welcome, som anordnades av Grön Ungdom. Jag var väldigt stolt över att se 18 000 göteborgare som var på plats för att stå upp för asylrätten och för att asylsökande ska kunna komma hit och söka sig en fristad.

Det är just av de anledningarna som jag är upprörd i det här fallet. Det ska banne mig vara så att när man kommer till Sverige och kommer till ett asylboende ska man erbjudas det skydd, den värdighet och den respekt för mänskliga rättigheter som vi vill sätta upp i Sverige och som vi försvarar i Sverige. Därför måste man se otroligt allvarligt på när det kommer berättelser från kristna och hbt-personer som har blivit utsatta för diskriminering och förtryck i sina asylboenden. Det behövs bättre rutiner, och vi måste redan från dag 1 markera mot småpåvar att man inte har rätt att agera på sådant sätt, att man inte har rätt att sätta sig över en annan person. Det är supertydligt att vi måste göra det. Det handlar också om att vi ska kunna respektera att fler ska kunna komma i framtiden och att ge förtroende till asylsökande.

Det är en sak att vara överens om att man ska agera och en annan sak att faktiskt handla och agera i frågan. Jag hade önskat att migrationsministern hade varit mycket tydligare i medierna och hade satt ned foten och som politiker hade markerat att detta är oacceptabelt i stället för att överlåta till Migrationsverket att hantera allt.

Jag tycker att det är jättebra att man tar fram ett dokument som behöver skrivas under, och jag tycker att det är jättebra med samhällsinformation. Det är något som Folkpartiet har varit rörande överens om att det behövs och behöver utvecklas.

Men man behöver gå djupare i den här frågan och se över situationen generellt sett. Vilka avtal skriver man med privata asylboenden om vilket ansvar de har? Vilken utbildning i de här frågorna ger man till Migrationsverket? Vilka rutiner har man när det faktiskt sker något? I de fall som har kommit i somras är det uppenbart att de personer som har varit utsatta för förtryck har lämnat frivilligt. Men de har lämnat ”frivilligt” därför att ingen annan har kommit och hjälpt dem.

Det är en beroendesituation som de här människorna lever i. Jag själv – som kan svenska, kan den kultur som vi lever i, kan mina rättigheter, vet vart jag kan vända mig och kan stå för mina rättigheter som kristen – kan stå upp för mig själv. Men hur ska en person som är nyanländ från Syrien och som har upplevt förtryck och kristofobi i Syrien kunna känna trygghet när man kommer till Sverige och utsätts för ytterligare kristofobi? Migrationsverket behöver uppenbarligen vassare tänder och även större beredskap för att hantera dessa ärenden.

Jag hoppas verkligen att migrationsministern tänker ta de här signalerna på allvar, för det är verkligen varningssignaler. Det är viktigt att man agerar och inte bara säger att man tycker något.

Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag gav exempel på i mitt tidigare inlägg agerar Migrationsverket, bland annat på det sätt som jag beskrev att generaldirektören har agerat under sommaren. Jag har fullt förtroende för hur man försöker lösa konflikterna på plats, där de finns.

Samtidigt ska vi komma ihåg att vi nu har 50 000 i våra asylboenden. Det är människor som kommer hit från ganska svåra situationer och kommer med mycket i bagaget. De placeras här och får sitta och vänta kanske uppemot tio månader för att få sitt ärende handlagt första gången. Det är klart att det föder en frustration hos många och att det då finns en risk att det blir konflikter.

De konflikterna ska lösas – på plats av Migrationsverkets personal och av dem som hanterar verksamheten på asylboendena. De måste också – som jag tror att jag och Robert Hannah är överens om – lösas med tydlighet och konsekvens. När vi nu tydliggör vilka rättigheter och skyldigheter som gäller kanske vi kommer en bit på vägen.

Som jag också sade gäller det inte bara att lösa en konflikt när den uppkommer utan också att försöka förebygga konflikter. Det är därför vi pratar om den organiserade sysselsättning som vi vill bygga ut på boendena, med studier i svenska, med samhällsinformation och annan samhällskunskap, med att dra in folkrörelserna och civilsamhället, att bygga på studieförbunden, att ge dem utökade möjligheter att vara verksamma. Det gäller Röda Korset, Rädda Barnen och alla som i dag jobbar ute på asylboendena i de här situationerna. Konflikter måste både lösas och förebyggas.

Men det räcker inte – vilket är nästa diskussion – att bara ta emot asylsökande. Man måste också ge alla de här människorna en bra start i Sverige.

När jag ändå har Robert Hannah här i debatten vill jag säga att jag välkomnar Folkpartiets omsvängning i frågan om kommunplaceringar. På våra asylboenden sitter det i dag ungefär 9 500 som har uppehållstillstånd i Sverige men inte har fått en kommunplacering. Det måste vi se till att åtgärda. När vi nu ser ut att få majoritet i riksdagen för en sådan anvisning – vilket är nyheten i dag – kommer det att underlätta Migrationsverkets arbete över huvud taget. Jag skulle välkomna om fler borgerliga partier skulle stötta den politiken.

Vi gör så mycket vi kan för att försöka lösa konflikter. Vi gör också så mycket vi kan för att försöka förebygga dem. Men vi ska vara medvetna om att omfattningen av de människor som nu sitter på våra asylboenden är mycket stor och att de har mycket med sig i bagaget.

Anf. 34 ROBERT HANNAH (FP):

Herr talman! Tack, migrationsministern!

För mig och Folkpartiet är det egentligen en tydlig värderingsfråga. Det handlar om vilka värderingar vi står upp för i Sverige. Jag är glad över de satsningar som görs och glad över att vi kommer överens om att alla kommuner ska ta ansvar för asylmottagandet. Men för oss är det en tydlig markering och en tydlig värderingsfråga.

Den behandling som kristna tvingas genomgå i Mellanöstern är i dag extrem. Vi har en terrororganisation som försöker begå folkmord på kristna. I Irak har vi under de senaste tio åren en utveckling där de kristna i landet har gått från att vara 1 ½ miljon till att vara nere i 250 000–300 000. Alla de här människorna har tvingats fly. Alla de här människorna bär med sig ett extremt förtryck. Vi kan snart se en situation där det knappt finns några kristna kvar i hela regionen.

Vart är de på väg? Jo, till stor del kommer de till Sverige. Det är därför att vi är ett otroligt bra land, därför att vi har frihet här i landet. Då kan man inte påbörja sin resa med att bli förtryckt. Då kan man inte påbörja resan med att bli utsatt för något som man trodde att man hade undkommit.

Det är jätteviktigt att vi markerar redan i första början, när man kommer till landet, att vi inte tolererar småpåvar, att vi inte tolererar att människor vågar agera på det här sättet. Jag tycker att det är viktigt att se över situationen och se: Flyttas verkligen förtryckarna från boendena? Det måste vara så att man ska splittra dem som förtrycker och flytta dem till andra boenden. Om det inte görs redan i dag måste man se till att de rutinerna finns. Det är oacceptabelt att människor med kristen bakgrund inte kan gå runt med kors eller vara i allmänna utrymmen. Om det händer ska de inte behöva flytta frivilligt därför att de är rädda, utan vi – den svenska staten och de svenska myndigheterna – ska se till att flytta på förtryckarna och splittra dem, så att de inte agerar likadant i andra asylboenden.

Jag hoppas och litar på att migrationsministern tar tag i de här frågorna.

Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

*Svar på
interpellationer*

Herr talman! För oss är det självklart också en värderingsfråga. Jag måste säga att även jag är oerhört orolig över vad som händer med kristna i de områden där det nu är fullständigt krig och där det pågår ett slags etnisk rensning på många sätt, av Islamiska staten men också av andra stridande grupper.

Jag är stolt över att leva i ett land där vi faktiskt tar stort ansvar för dem som har flytt från den här konflikten. Från 2011 till utgången av 2015 kommer Sverige att ha gett skydd åt ungefär 100 000 människor från Syrien, med alla trosinriktningar. Det är 1 procent av vår befolkning. Det finns inget EU-land som har tagit lika stort ansvar som vi. Jag kan bara konstatera att om alla EU-länder hade gjort likadant – 1 procent av EU:s 500 miljoner människor – hade man kunnat ge skydd åt 5 miljoner människor. Då hade vi inte haft några flyktingläger i Jordanien, Turkiet och Libanon, dit människor nu flyr.

Robert Hannah kan vara säker på att detta, precis som det är en värderingsfråga för honom, är en värderingsfråga för oss. Min inställning är, precis som jag sade i min första replik, att den som betar sig illa och förtrycker är den som ska flytta. Det är inte brottsoffret som ska bära konsekvenserna av ett brott som han eller hon utsätts för.

Samtidigt har jag fullt förtroende för Migrationsverket och hur de jobbar med detta och att de vidtar alla åtgärder för att försöka se till att lösa de konflikter som kan komma men också förebygga konflikter.

Jag tror inte att vi har olika uppfattning i grunden om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:715 om öppna data

Anf. 36 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Erik Ottoson har frågat bostads-, stadsutvecklings- och it-ministern vad regeringen har för ambition att tillgängliggöra data i form av öppna data mellan myndigheter och till allmänheten. Han har också frågat statsrådet vad han gjort så här långt och vad han avser att vidta för åtgärder för att fler statliga data ska komma allmänheten till del och öka mängden öppna data som statliga myndigheter tillhandahåller.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag delar i allt väsentligt Erik Ottosons uppfattning att statliga myndigheter har en stor mängd information som kan vara av värde för innovatörer. Oavsett om det rör sig om öppna data eller information som belagts med avgifter eller andra villkor är arbetet med att tillgängliggöra information så enkelt och kostnadseffektivt som möjligt en uppgift och ett ansvar som berör alla myndigheter och politikområden.

Bättre möjligheter att vidareutnyttja offentlig information är en viktig faktor för att innovativa lösningar och företag ska kunna växa och bidra med jobb och skatteintäkter. Åtgärder på detta område är därför att betrakta som goda investeringar för framtiden.

Det är redan en grundläggande skyldighet för myndigheterna att förse såväl andra myndigheter som samhället i stort med information. Samhällsutvecklingen och tekniken har de senaste åren även lett till att allt fler myndigheter arbetar aktivt med att göra data tillgängliga för vidareutnyttjande, i många fall som öppna data. Detta är mycket positivt.

Regeringen har föreslagit ändringar i den så kallade PSI-lagen, om villkor för att få vidareutnyttja myndigheters information. Efter riksdagens bifall trädde ändringarna i kraft den 1 juli. Lagändringarna syftar bland annat till att åstadkomma lägre och tydligare prissättning i de fall avgiftsuttag för information är nödvändiga. Regeringen ser dock att det också kan finnas behov av att se över ett antal myndigheters avgiftsbemyndiganden.

Dessutom innebär ändringarna i PSI-lagen en skyldighet för myndigheterna att publicera förteckningar över vilka typer av handlingar som kan tillhandahållas elektroniskt. Att vidareutnyttjarna enkelt kan hitta data är en nyckel för att innovationskraften på området ska kunna realiseras fullt ut. Det är därför angeläget att förteckningarna kan hittas genom en samlad ingång. Säkerställandet av den fortsatta driften av den portal för öppna data som Verket för innovationssystem utvecklat kommer att bli en viktig faktor för detta.

Förutom att PSI-lagen innebär vissa krav på myndigheterna är lagen också en viktig styrsignal för att driva på utvecklingen på området. Många myndigheter och kommuner har själva tagit initiativ till aktiviteter och åtgärder på området. Ett bra exempel på detta är Lantmäteriet, som den 1 juli släppte vissa kartdatabaser fria för utvecklare och allmänheten. Ett annat exempel är Gävle kommun, som nyligen aviserade en stor satsning på öppna data.

Anf. 37 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för ett innehållsrikt och elegant svar. Statsrådet är en person som brukar hålla stilen. Därför hade jag debatten till ära tagit på mig min fluga, vilket jag vet att statsrådet brukar ha. Nu har han begått något av en modeteknisk fint här, men jag får väl bjuda på det.

Frågan om öppna data är en i it:ns och digitaliseringens tidevarv viktig fråga där staten och myndigheter, men även kommuner, kommer att behöva hänga med. Stora värden kan skapas, som tidigare var mycket svårare att skapa i en manuell hantering. Därför är det viktigt att vi från politiskt håll visar vart vi är på väg. Jag upplever att statsrådet har en god ansats i detta, och det välkomnar jag.

Statsrådet lyfter i sitt interpellationssvar fram några exempel, bland annat att Lantmäteriet har varit med om att släppa vissa geografiska data. Till saken hör, om jag har förstått saken rätt, att det var andra myndigheter som betalade för detta. De sa att om de ändå ska köpa dessa data från Lantmäteriet kan de lika gärna låta dem vara öppna under en viss tidsperiod. Det är visserligen lovvärt, men det är tidsbegränsat. Om jag har förstått Lantmäteriet rätt vill de ha ungefär 100 miljoner om året de första två åren och därefter 90 miljoner om året för att fortsätta med denna verksamhet långsiktigt, vilket självfallet skulle vara intressant.

Men min motfråga till statsrådet blir: Ska jag tolka hans svar som en öppning att börja titta på ytterligare skattefinansiering av denna form av

data och minska mängden avgiftsfinansierade data för att uppnå mer öppna data? Jag tycker att man kan skönja detta även när statsrådet i sitt interpellationssvar beskriver att han vill se över vissa myndigheters avgiftsbemyndiganden. Det skulle i så fall antingen innebära att man får sluta att skapa data eller att man förväntar sig finansiering någon annanstans ifrån. Jag tror att det är en viktig signal för oss alla att känna till ungefär hur regeringen resonerar i dessa olika frågor.

Gävle kommun är ett lovvärt exempel, men knappast regeringens förtjänst. Det är klart att fler och fler kommuner kommer att behöva arbeta i denna riktning.

Min fråga till statsrådet är: Vad blir regeringens nästa steg gentemot kommunerna och SKL när det gäller att försöka uppmuntra och kanske till och med underlätta detta för kommunerna?

Jag är själv också kommunpolitiskt aktiv, och jag tror att till och med statsrådet har varit det en gång i tiden. Det är inte alltid helt enkelt att få kommunala förvaltningar att hänga med i digitaliseringen och hålla jämna steg om man inte har det som ett samarbetsprojekt över kommungränserna. Där kan förhoppningsvis statsrådet och regeringen kanske utgöra en samlande kraft.

Jag tror inte att detta kommer att behöva bli någon stor utgiftspost för regeringen. Mycket av det som sedan skapas tror jag kommer att komma hela samhället till del. Men det vore intressant att höra statsrådets svar på mina frågor.

Anf. 38 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Myndigheterna har skilda ekonomier och måste självklart få ekonomiska möjligheter att bedriva sina respektive verksamheter. Det kan därför vara ändamålsenligt att låta den myndighet som är användare bära en del av kostnaden, särskilt eftersom det är svårt att på förhand uppskatta relationen mellan köpare och säljare. Det kan också finnas skäl att tro att detta gör informationsutbytet mer behovsstyrt.

De situationer som bör undvikas är när avgifterna blir mycket små och de administrativa kostnaderna för att ta ut dem inte kan framstå som försvarliga. Vidare finns det också exempel på hur avgiftskrav kan försvåra angelägna samverkansprojekt eller hindra vidare spridning av informationen på ett sätt som hämmar utvecklingen av en informationsmarknad.

Utmaningen ligger i att identifiera vilka dessa situationer är och vilka åtgärder som är möjliga, till exempel omfördelning av anslag eller effektiviseringar inom staten. Detta sagt om avgifterna.

En annan fråga som interpellationen lyfter fram är en mycket viktig aspekt på detta, nämligen hur vi kan få till en bättre samverkan mellan den statliga sektorn och kommunerna och hur vi kan stimulera kommuners arbete med öppna data. Vi tittar på den frågan.

Detta är ett område där vi kan hitta samarbeten mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting. Jag uppfattar att det finns ett intresse i kommunsektorn att jobba med denna typ av frågor. Inom andra områden som ryms inom förvaltningspolitiken och upphandlingspolitiken märker vi att vi lätt kan hitta samarbeten, och det finns nog anledning att arbeta med en koordinering av öppna data både i den statliga sektorn och i den

kommunala sektorn. Det är en fråga som jag tycker är mycket relevant, som vi tittar på och som vi kommer att arbeta med.

Generellt sett kan man säga att vi har som ambition att förstärka samarbetet mellan den offentliga sektorn och den privata sektorn. Vi har en mycket fin tradition i Sverige vad gäller samverkan mellan den offentliga och den privata sektorn. Om vi kan verka för att tillgängliggöra data i större utsträckning, så att näringslivet får förutsättningar att hitta innovativa lösningar och utveckla ekonomiska verksamheter, ska vi självklart göra det. Det är därför som vi har tagit tag i frågan som handlar om både PSI-lagen och öppna data. Jag uppfattar att det finns ett intresse också på den andra sidan, i näringslivet, att vara med i denna process.

Jag delar interpellantens bild att detta inte behöver medföra stora kostnader för den offentliga sektorn, utan här handlar det om att tillgängliggöra information som finns inom den offentliga sektorn.

Dessutom är Sverige ett land som har en lång tradition av offentlighetsprincipen. Själva informationens offentlighet har inte varit en kontroversiell fråga, utan vi har en mycket långtgående informationsfrihet som innebär att vi har goda förutsättningar att jobba med öppna data.

Anf. 39 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för det uppföljande svaret!

Jag upplever att vi har en ganska bred samsyn i den här frågan. Det gläder mig, för jag tror att det är något som digitaliseringen i Sverige behöver. Det finns ju en lång rad exempel på länder som har släppt data fria som har inneburit stora fördelar för de marknaderna, och det har också skapat stora värden – nu ska jag inte använda förbjudna ord som dynamiska effekter – som i slutändan har skapat värden som vida överstiger de avgifter som man tidigare har tagit in. Det är ju ingenting som man kan räkna in under ett budgetår. Därför är det bra att statsrådet ser att det här inte handlar om endast utgiftsökningar utan också om möjligheter att sluta skyffla pengar mellan statliga verk och i stället ge pengarna dit de i alla fall ska vara i slutändan och därmed uppnå en friare hantering av dessa data.

Det gläder mig väldigt mycket att statsrådet bär på den insikten. Förhoppningsvis kan vi tillsammans fortsätta skapa förutsättningar för förståelse för den här frågan, som är hyggligt teknisk i många delar. Jag tror att lobbyverksamhet gentemot dem som kommer att behöva vara ansvariga för tillvägagångssättet och se till att det här fungerar väl kommer att behöva ha en ganska avsevärd arbetsinsats i ryggen för att det ska bli ett bra utfall.

Det handlar inte bara om att i datans nuvarande skick släppa tillgången till servrarna. Som statsrådet nämner handlar det om att på ett bra sätt tillhandahålla informationen i ett maskinavläsbart skick, att man kan ha en dator som snabbt kan hitta de delar av informationen som är av intresse. Bara det i sig skapar ett värde. Sedan kan du göra roliga och spännande saker när du lyckats med detta. Då kan du kombinera information från olika databaser i olika myndigheter med gedigen statistik från till exempel Statiska centralbyrån eller geografisk information från Lantmäteriet. Det är då man börjar uppnå riktigt spännande effekter i ekonomin som faktiskt skapar riktiga värden för väljarna och för dem som sedan ska försöka tillgängliggöra detta i nästa led. Detta gläder mig.

Min fråga till statsrådet blir återigen – jag lyckades inte skönja svaret på frågan: Ska jag tolka statsrådet som att det, även om det inte behöver kosta några stora pengar, finns en öppning för att regeringen även satsar reformutrymme för något likt detta? Eller kommer regeringen att begränsa sig till att endast göra det som är kostnadsneutralt?

Anf. 40 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag gör bedömningen i dagsläget att dessa förändringar inte behöver medföra några kostnadsökningar, utan att man inom ramen för befintlig verksamhet i myndigheter kan jobba med att tillgängliggöra och offentliggöra data i elektroniskt format.

Det finns ett engagemang i svenska myndigheter som ska tas till vara. Jag var på ett evenemang, Hack for Sweden, för några månader sedan. Flera myndigheter hade gått ihop för att jobba med exakt den här typen av verksamhet och utbyta erfarenheter av hur man kan vidareutveckla arbetet med öppna data. Där kunde man verkligen se det engagemang och den potential som finns inom detta område.

Det vi behöver fortsätta jobba med är naturligtvis ett mer systematiskt arbete med politiken som rör öppna data. Som sagt finns nu den rättsliga grunden ur ett offentlighetsprincipperspektiv men också vad gäller reglering av utlämnande och tillgängliggörande av elektroniska data, så verktygen ur ett rättsligt perspektiv finns på plats.

Nästa steg är att utveckla politiken och i samverkan med kommunsektorn få ett mer enhetligt agerande kring öppna data. Därför tycker jag att den här diskussionen är väldigt värdefull och ser fram emot ett bra samarbete med riksdagen i denna fråga. Jag tror att vi kan åstadkomma förändringar som också innebär en utveckling för vår ekonomi under de kommande åren.

Anf. 41 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag noterar det tydliga beskedet att statsrådet tror att man inom befintlig ram kan sköta de kostnader och eventuella transfereringar som detta innebär. Det kommer att innebära ett budgetarbete i den bemärkelsen att man måste flytta medel från vissa utgiftsområden till ett annat utgiftsområde för att få det att gå ihop i slutändan.

Det vore intressant att höra statsrådets uppskattning av när ett sådant arbete kan ta vid för att vi ska kunna uppnå de riktigt stora effekterna. Det är då viktigt att se till att det blir rätt, så att det inte innebär några otillbörliga neddragningar eller tillägg för olika myndigheter utan att man verkligen tittar noggrant på detta för att se till att förändringarna i budgetramarna blir vad de borde vara utifrån det värde som förflyttas – eller hur man nu ska beskriva det.

Det gläder mig att statsrådet har ett engagemang i den här frågan. Jag kan för egen del utlova engagemang, även om jag inte kan tala för de ytterligare ledamöterna i riksdagen, som är ganska talrika. De får tala för sig själva. Men mitt engagemang har statsrådet.

Med detta tackar jag för en god debatt.

Anf. 42 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Det har varit en mycket viktig diskussion. Jag delar interpellantens bild att den här diskussionen kan uppfattas vara väldigt

teknisk. Men det handlar väldigt mycket om ekonomisk utveckling, och det handlar om beröringspunkten mellan den offentliga sektorns information och den privata sektorns arbete med innovationer. Här har vi verkligen ett område där vi har god potential att utveckla svensk ekonomi.

Vi har kommit igång med arbetet med utveckling av politiken kring öppna data. Enheten för statlig förvaltningspolitik på Finansdepartementet jobbar aktivt med de här frågorna. Vi ser också ett behov av att ha en tätare dialog med Sveriges Kommuner och Landsting inom detta område.

Jag tror att vi också kommer att behöva göra en tydligare kartläggning vad gäller den potentiella marknaden för öppna data, den så kallade PSI-marknaden. Statskontoret har fått den tidigare regeringens uppdrag att göra en samlad uppföljning av statliga och kommunala myndigheters arbete med att tillgängliggöra handlingar för vidare utnyttjande. Det som saknas är en utförlig svensk studie av vilken potential som ökat vidareutnyttjande av öppna data kan medföra. Det behöver vi titta närmare på.

Jag vill tacka för en bra diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2014/15:148 Domstolsdatalag

Skrivelse

2014/15:141 Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för propositionen och skrivelsen skulle förlängas till *onsdagen den 30 september*.

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 september

2014/15:761 Regeringsutspel om försvårande av uthyrning av bostad

av *Mats Green* (M)

till statsrådet *Mehmet Kaplan* (MP)

den 4 september

2014/15:762 Våldsdåden i Malmö

av *Marie Granlund* (S)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

den 9 september

2014/15:763 Långsiktig bekämpning av stickmyggor

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till klimat- och miljöminister *Åsa Romson* (MP)

2014/15:764 Bensinskatten
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 september

2014/15:778 Nattågen till Åre och Östersund
av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

den 4 september

2014/15:779 Ny utredning om forskningsetik
av *Barbro Westerholm* (FP)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 september

2014/15:764 Säkrare vägarbetsplatser
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:766 Platsbrist inom tvångsvården av missbrukare
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:765 Ökade arbetsgivaravgifter för företagare i Skaraborg
av *Sten Bergheden* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:763 Utredning om en kanalutbyggnad mellan Vänern och Uddevalla

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2014/15:767 Fler jobb
av *Elisabeth Svanesson* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

den 4 september

2014/15:768 Det fiskefria området i Kattegatt
av *Jens Holm* (V)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

den 8 september

Prot. 2014/15:123
10 september

2014/15:769 Bättre förhållanden för utländska bärplockare
av *Ulf Berg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

*Svar på
interpellationer*

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.08.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Avsägelse	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Anmälan om gruppleddare för partigrupp	1
§ 4 Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	1
§ 5 Meddelande om namnändring	1
§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 7 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 9 Svar på interpellation 2014/15:756 om Ålands betydelse för det svensk-finska försvarssamarbetet	3
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	3
Anf. 2 HANS WALLMARK (M)	4
Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	5
Anf. 4 HANS WALLMARK (M)	6
Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	7
Anf. 6 HANS WALLMARK (M)	8
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	8
§ 10 Svar på interpellation 2014/15:710 om ökande skuldkvoter för hushållen	9
Anf. 8 Statsrådet PER BOLUND (MP)	9
Anf. 9 NIKLAS WYKMAN (M)	10
Anf. 10 Statsrådet PER BOLUND (MP)	11
Anf. 11 NIKLAS WYKMAN (M)	12
Anf. 12 Statsrådet PER BOLUND (MP)	13
Anf. 13 NIKLAS WYKMAN (M)	14
Anf. 14 Statsrådet PER BOLUND (MP)	15
§ 11 Svar på interpellation 2014/15:759 om moms på posttjänster	16
Anf. 15 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	16
Anf. 16 ERIK OTTOSON (M)	16
Anf. 17 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	17
Anf. 18 ERIK OTTOSON (M)	18
Anf. 19 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	19
Anf. 20 ERIK OTTOSON (M)	19
Anf. 21 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	20
§ 12 Svar på interpellation 2014/15:760 om kommunala trådlösa nätverk för allmänt bruk och missbruk	20
Anf. 22 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	20

Anf. 23 ERIK OTTOSON (M).....	21
Anf. 24 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	22
Anf. 25 ERIK OTTOSON (M).....	23
Anf. 26 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	24
Anf. 27 ERIK OTTOSON (M).....	24
Anf. 28 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	25
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:750 om förföljelse av kristna på asylboenden	26
Anf. 29 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	26
Anf. 30 ROBERT HANNAH (FP).....	27
Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	28
Anf. 32 ROBERT HANNAH (FP).....	29
Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	30
Anf. 34 ROBERT HANNAH (FP).....	31
Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	31
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:715 om öppna data	32
Anf. 36 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	32
Anf. 37 ERIK OTTOSON (M).....	33
Anf. 38 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	34
Anf. 39 ERIK OTTOSON (M).....	35
Anf. 40 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	36
Anf. 41 ERIK OTTOSON (M).....	36
Anf. 42 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	36
§ 15 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	37
§ 16 Anmälan om interpellationer	37
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	38
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor	38
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 14.08.	39

Tryck: Elanders, Vällingby 2015